

DIPLOMA

Jaunimo Centras
5620 So. Claremont Ave.
Chicago IL 60636

SECOND CLASS USPS 157-580

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXXII 1997 JULY - LIEPOS 15, Nr. 28

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

"ŽYNIŲ LAZDOS" SKIRTOS GERIEMS ŽMONĖMS

Jūris Čiurlionis, gimęs ir augęs Cleveland, OH 1997 m. gegužės 6-31 d. Vilniuje surengė savo darbų parodą, kurioje eksponavo "Žynių lazdas" – natūralaus ir apdirbto medžio kūrinius, išbaigtus įvairiausiomis formomis, "rastais objektais", tapyba ir kitais pavidalais. Keletas minčių apie jį ir jo darbus.

Prieš pradėdamas rašyti, ilgokai sėdėjau, bandydamas surasti tinkamą žodį, kuriuo galėčiau pavadinti Jūrį. Dailininkas, menininkas, skulptorius... Galvojant apie eksponuotus darbus, nė vienas iš žodžių netiko ir atrodė lyg nevykusiai prilipdytas pavadinimas prie gero meno kūrinio, galintis taip paprastai sugadinti malonumą juo gėrėtis. Tiesa, kai pirmą kartą sutikau Jūrį, jis pavadino save "truputį menininku". Tą kartą, atėjęs pas mus sutvarkyti varvančios kriauklės, man jis buvo eilinis santechnikas, ir aš nejučia prisiminiau vieną filosofijos paskaitą, kurioje mes karštai diskutavome, ar gerai šluoti kiemą yra "menas".

Liaudies meistras? Na, o jeigu be "liaudies" – tiesiog meistras. Medžio meistras? Juk taip arti tiesos – kasdienybėje Jūris ir yra stalius.

Turbūt turėčiau paaiškinti, kokius vaizdinius man sukelia žodžiai "menininkas" ir "liaudies meistras". Bent jau Lietuvoje menininkas yra nepasiekiamas ir garbintinas asmuo, dažnai "mirtingie-

Jurgita Tamulytė

siams" nesuprantais posakiais aiškinantis apie sukurta "harmoningą kompoziciją". Liaudies meistrą greičiau priglaužia senamiesčio gatvė nei parodų salė. Šiltai glostydamas savo darbą, jis lyg teisinasi dėl vykusio kūrinio: "Tai va, kad pasitaikė gera medžiaga, tai ir išėjo..."

Užtruko nemaža laiko kol "atradau" Jūrio lazdas. Mačiau jas, žiūrėjau į kaskart pilnėjančias sienas, tačiau buvau taip toli nuo jų, kol neišgirdau Jūrio pasakojimų.

O pirmosios lazdos sukūrimo istorija tokia: "Turėjau nelaimingą draugą, širdis jo plyšo iš skausmo. Ką jis bedarė, atnešė tik dar daugiau širdgėlos. Niekuo negalėjau jam padėti, padėtis buvo tokia, kad tik jis pats galėjo apsispręsti. Turėjau keistos formos ąžuolo gabalą, užsilikusį iš vieno rekonstrukcijos projekto. Taip pat turėjau kiaušinio formos gabalėlį. ąžuolą supjausčiau, suteikdamas jam dar keistesnę formą; kažkodėl man buvo svarbu, kad medis, laikomas rankoje, primintų įrankio arba ginklo lytėjimo jausmą. Aš apipaišiau kiaušinio formos gipsą ir pritvirtinau prie nušveisto ir palakuoto medžio gabalo. Po to parinkau keletą "rastų objektų", kurie buvo išbarstyti po visas grindis, ir pritvirtinau tuos, kurie, mano galva, tik." Kaip pats Jūris sako, šioji lazda buvo tokia paprastutė, lyginant su eksponuoto-

mis parodoje.

Pažinti kūrinį, kaip ir žmogų, reikia laiko. Ne kartą ir man atrodė, kad prie lazdų priderinti objektai ar pačios kompozicijos – atsitiktinės. Nors tuo pat metu jaučiau jas gaubiančią paslaptį, įamžintą man nenusipėjamą gyvenimo momentą, gal net savotišką išpažintį. Todėl nedrįsau klausti... Rodėsi, būsią per daug grubu liesti kažkieno gyvenimo knygą. Tačiau bėlikus vos keletui dienų iki lazdoms iškeliaujant į Lietuvą, man pasisekė išgirsti Jūrio "pasakas". Ir Jūris kalbėjo, ir medis kalbėjo...

Ne viena lazda ("Verkių lazda", "Šakos sakmė") turėjo tiesioginę prasmę užrašytą pasakojimą. Mažyčiai paveikslėliai, tarsi savotiškos piktogramos, lipdė istorijas. Kai kurios buvo naujos, kitos – šiek tiek girdėtos, o viena iš jų – nuo vaikystės luposna įdėta: "Tėve mūsų...". Pati lazda "Malda" savo forma primena laiminančias rankas, nors jos forma turi kažką bendro su krucifiksu – kryžiumi su nukryžiuoto Jėzaus figūra.

J.Čiurlionis sakė: "Svarbu, kad Jūs žinotumėt, jog "Žynių lazdos" sukurtos tam, kad būtų laikomos rankose, nors jos gražiai atrodo, padėtos ant kavos staliuko ar pakabintos ant sienos". Bene akivaizdžiausiai tai jaučiama, paėmus į rankas "Kiškį". Kabojusi lazda, paimta į rankas, savaime rankose verčiasi dėl "sudarkytos pusiausvyros". Ir tik tam, kuris išdrįsta, nepaisydamas "visuomenės normų" ją "nepagarbiai" apversiti, pasirodo kiškio galvutė. Taip priartėjama prie unikalios slenksčio, ant kurio bestovint prasideda asmeniškasis dialogas.

Beveik visos lazdos turi "galvutes", kurios daugeliui lazdų yra nulipdytos iš gipso ir dažytos. Būtent galvutės forma, spalvos, tapybos kompozicija ir pridėtos smulkmenos dažnai ir nulemia lazdos nuotaiką. O tos nuotaikos jose atsispindi pačios įvairiausios: rūsčios ir karnavališkos, išdaigiškos ir sentimentali.

Girdėjau ne vieną aiškinimą, jog lazdų galvutės dažytos indėnų menui būdingomis spalvomis. Bet argi būtina viską "pritempti" prie lietuviškos tautodailės? Pats autorius sako: "Aš laikiausi toliau nuo tradicinių motyvų...

Jūris Čiurlionis savo namuose, prie sukurto lazdų D.Mačikėno nuotr.

Galvutė išpašymas arba išpjaustymas turi būti savitas, be tradicinės formos ar motyvo."

Man taip nudažytos galvutės primena kaukes. Dažnai tokias kaukes mes užsidame visam gyvenimui ir niekad net nebandome nusiimti. Jos tampa lyg ir tavojo "aš" dalimi. Kodėl tų kaukių neva nepastebime žmonėse, bet jos atrodo per ryškios Jūrio lazdose? Gal tai yra sąmoningas Jūrio akibrokštas, bandantis žmogų sugrąžinti į patį save?

Taip norisi pasidalinti tuo atradimo stebuklu, kai iš dviejų sukryžiuotų medžio gabalėlių, audinio ir plunksnos staiga ima ryškėti motinystės stebuklas – užuomina į nėsčios moters figūrą bei ją ir ateisiantį gaubiančią paslaptį (lazda "Motina"). Tuomet pamažu atlėgsta įtampa ir atsiranda mažas plyšys, leidžiantis pažvelgti į kito žmogaus gyvenimą. Stebi lyg pro durų plyšelį ir nebesuvoki: ar esi ten, ar čia. "Bet juk "Žynių lazdų" paskirtis, jeigu jos iš viso turi paskirtį, ir yra padėti asmenybei atsistoti ant

savojo vienintelio slenksčio, anot autoriaus, "analizuoti ir kritiškai nagrinėti Pasaulį, tuo būdu suvokiant savo gyvenimo ir Visatos prasmę".

Deja, negaliu paraginti: nueikite ir pamatykite. Jūrio lazdos nebegrižo. Nepasiliko jos ir parodų salėse. "Jau pirmą lazdą padarius, man buvo aišku, jog negalėsiu prašyti už jas pinigų". Jos grįžo pas tuos, kuriems reikalingos – pas žmones. Jos buvo išdovanos pažįstamiems ir nepažįstamiems geriems žmonėms Lietuvoje. Nė vienas iš jų niekad nėra Jūrio nei sutikęs, nei apie jį girdėjęs. "Žynių lazdos nepavers švino į auksą, ir nėra jokios garantijos, kad jos nuves į ekstazės pagautą praregėjimą. Bet gal jos gali padėti nors truputėlį." (J. Čiurlionis)

"Materialūs dalykai nei atima, nei pridėda prie Visatos. Tik mes galime prasmę pridėti arba atimti iš Visatos. Tai yra stebuklinga jėga..." Pavydžiu jam, sugebėjusiam savo mintį, lyg nesugaunamą laimės paukštę pačiuoti. Sugauti, paliesti, įkūnyti ir paleisti. Skrisk toli...

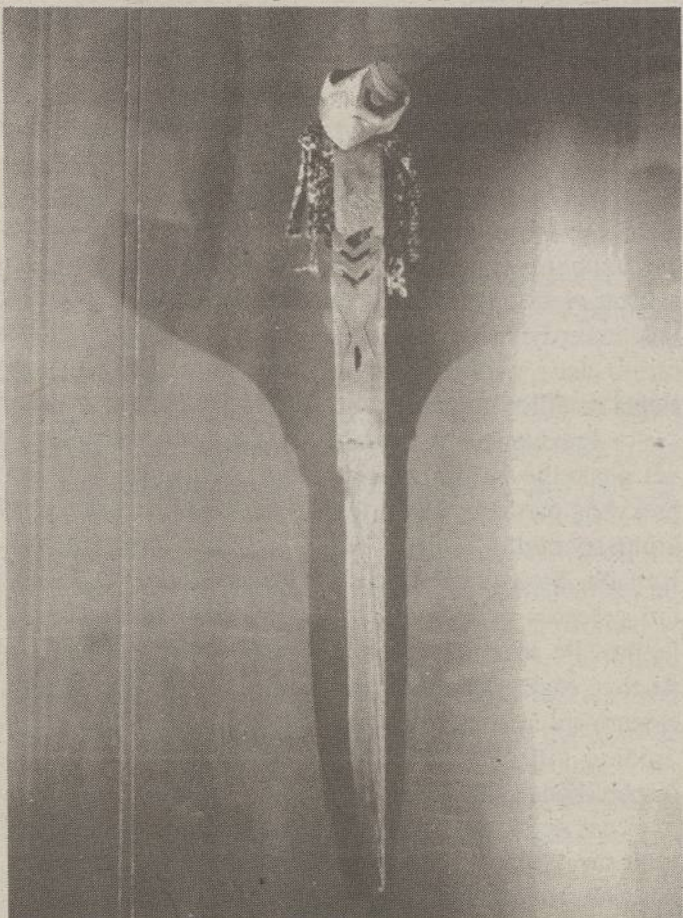
Alė Rūta

VASAROS MELANCHOLIJA

Kokios gražios, saulėtos dienos! Šviesu ne tik nuo saulės, nuo giedros prisiminimas, tarp kurių esu: pilna aplink tavo širdies geros...

Kiekvieną dieną ir susimąstau: svajonė, vizija, ar tikrai buvai? Kuo man pasidarei ir kas aš – tau? Apsunkę netekty skausmo laivai,

kurie vis plaukios vasaros – rudens buity ir niekad horizonte nepradings nei skęs. Virš jūros debesys pilksvi, greitai tik plūduriuos ir lėks-nulėks viršum tavęs.

Lazda "Kiškis" (1996 m.).

J.Čiurlionio nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **LIETUVA TIKISI PATEKTI Į ANTRĄJĮ NATO PLĖTROS ETAPĄ.** Madride įvykusioje spaudos konferencijoje Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas pasakė, kad "Lietuva tikisi patekti į antrąjį NATO plėtimo etapą 1999 metais". Aptardamas NATO aukščiausio lygio susitikimo rezultatus jis pabrėžė, kad Madrido susitikimo komunikate Baltijos valstybių pasiekta pažanga įvertinta teigiamai ir jos yra paminėtos tarp galimų kandidačių įstoti į NATO. Nemažo spaudos dėmesio sulaukė Lietuvos jaunimo grupių demonstracijos prie Spaudos centro ir Karaliaus rūmų susitikimo metu.

Europos Komisija sutarė rekomenduoti Europos Sąjungai pradėti narysės derybas su Lenkija, Čekija, Vengrija, Slovėnija, Estija ir Kipru. Lietuva laikoma dar nepasirengusia.

• **KETVIRTADIENIO BEVALDYSTĖ LIETUVOJE.** Liepos 10 d. Lietuvoje nebuvo likę nė vieno valstybės vadovo. A. Brazauskas buvo išvykęs į Prancūziją oficialaus vizito. Pagal Lietuvos Konstituciją, prezidentą, "laikiniai išvykęs į užsienį arba susirgusi" pavaduoja Seimo pirmininkas. Tačiau V. Landsbergis tą dieną Liuksemburge dalyvavo Europos konservatorių ir krikščionių demokratų partijų vadovų konferencijoje. Į Zalburgą buvo išvykęs premjeras Gediminas Vagnorius. Buvo išvykę ir Užsienio bei Vidaus reikalų ministrai.

• **ĮSTEIGTAS VALDO ADAMKAUS FONDAS.** Vilniuje įsteigta visuomeninė organizacija "Valdo Adamkaus fondas". Fondas žada ugdyti aktyvų valstybės pilietį ir pilietinę visuomenę, plėtoti demokratijos tradicijas, užsiimti visuomenine, kultūrine, švietėjiška veikla, remti, koordinuoti ir tiesiogiai vykdyti gamtos aplinkos apsaugos progamas. V. Adamkaus fondas žada organizuoti ir remti kultūrinius renginius, susitikimus ir diskusijas su žymiais Lietuvos bei išsivijusios visuomenės bei politikos veikėjais, organizuoti konferencijas.

• **PASIŪLYTAS NAUJAS JAV AMBASADORIUS LIETUVAI.** JAV prezidentas B. Clinton antradienį paskelbė Keith C. Smith kandidatūrą į ambasadoriaus Lietuvai postą. C. Smith tarnavo Meksikoje, Ekvadore, Venesueloje, Vengrijoje, Norvegijoje ir Estijoje. Jis kalba vengriškai, ispaniškai ir norvegiškai, o dabar mokosi lietuvių kalbos.

• **FLORIDOJE SULAIKYTI DU ASMENYS, PERNAI IŠVYKĘ IŠ LIETUVOS Į JAV.** JAV teisėsaugos pareigūnai sulaukė Aleksandrą Pogrebžskį ir Aleksandrą Daričevą, įtartus branduolinių ginklų prekyba. Pernai jie Maskvoje gavo JAV imigracijos ir natūralizacijos tarnybos leidimus nuolat gyventi JAV. Pardavęs Lietuvoje jam nepriklausantį butą, A. Pogrebežskis spalio 13 d. su žmona Sofija jis išvyko iš Lietuvos. Interpolo Lietuvos biuras paskelbė A. Pogrebežskio paiešką bei atskirai kreipėsi į Vašingtono biurą. Atsakymo nesulaukta. Abu Aleksandrai yra žydai, tačiau žiniasklaida juos vadina lietuviais. Leidimų išdavimas Maskvoje motyvuojamas tuo, kad S. Wiesenthal centras 1995 metais teigė, jog Lietuvoje diskriminuojami žydai.

• **LIETUVOS KREPŠININKAI - ŠEŠTI EUROPOJE.** Ispanijoje pasibaigusiame Europos vyrų krepšinio čempionate Lietuvos rinktinė užėmė šeštąją vietą. Lietuviai išsikovojo teisę žaisti pasaulio čempionato finalo turnyre Kitajiet Graikijoje. Paskutines rungtynes, kovodami su ispanais dėl penktos vietos, lietuviai pralaimėjo tik 1 tašku.

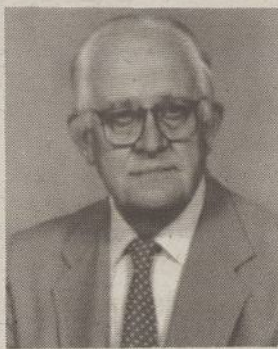
• **NAUJAS ŠVENČIŲ DIENŲ SĄRAŠAS.** Paskutinę savo darbo dieną Seimas po ilgų ginčų patvirtino švenčių sąrašą. Į švenčių dienų, per kurias nedirbama, skaičių neapateko gegužės 1-oji. Atmintinomis dienomis patvirtintos kelios kitos datos. Sausio 1-ąją bus minima Lietuvos vėliavos diena, gegužės ketvirtą sekmadienį - Partizano diena, birželio 1-ąją - Tarptautinė vaikų gynimo diena, birželio pirmąjį sekmadienį - Tėvo diena bei birželio 23 - Birželio sukilimo diena. Rusijos armijos išvedimas bus minimas ne rugpjūčio 31 dieną, kaip iki šiol, o rugsėjo 1-ąją.

• **ŠALIES PREZIDENTO POSTO SIEKTI PASIRYŽO IR R. SMETONA.** Prezidento rinkimai vyks šiemet, gruodžio 21-ąją. Seimo narys, Nacionaldemokratinio judėjimo už nepriklausomą Lietuvą pirmininkas Rimantas Smetona žurnalistams pareiškė kelsias savo kandidatūrą Prezidento rinkimuose. Jis pabrėžė, kad "Lietuvos tempimas į Europos Sąjungą yra žalingas Lietuvos ūkiui, ekonomikai, kenksmingas tautinei kultūrai".

• **UŽ SKURDO RIBOS - BEVEIK PENKTADALIS LIETUVOS GYVENTOJŲ.** Pernai žemiau skurdo ribos buvo 18 proc. Lietuvos gyventojų. Didžiausias skurdo lygis buvo kaime - 26 procentai, mažiausias didžiuosiuose miestuose - 12 proc. Gyvenantys žemiau skurdo ribos miestiečiai maistui išleidžia 66 proc. pajamų, kaimiečiai - net 77 proc. Labiausiai skursta žemą išsimokslinimą turintys žmonės.

Iš visur – apie viską

ŽEMĖ DŪSTA

Algirdas Pužauskas

Prieš penkerius metus pasaulio valstybių vadovai buvo suvažiavę į Braziliją, Rio de Janeiro miestą, svarstyti Žemės klimato keitimosi reikalą. Šalia valstybių delegatų dalyvavo tūkstančiai gamtos apsaugos organizacijų aktyvistų iš visų žemynų ir savanorių kovotojų prieš nuolatinį aplinkos teršimą. Panašus suvažiavimas įvyko New York'e, Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje, kuriai pirmininkavo Malajizijos diplomatas Razali Ismail. Jis pripažino, kad 170 pasaulio valstybių neberanda bendros kalbos, nebeįmanoma net parengti bendro komunikato, kuriam visi pritarėtų. Išsivysčiusio pasaulio šalyse įsivyravo parapijietiško nuotaikos. Niekas nenori duoti lėšų bendroms pasaulio problemoms spręsti. Asamblėjos pirmininkas pasakė, kad

išsivysčiusios pramonės šalys 1992 metais pažadėjo didinti lėšas kovai su žemės teršimu ir atmosferos nuodijimu, tačiau šios turtingos valstybės, priešingai, negu buvo žadėta, lėšas, skiriamas užsienio pagalbai, net sumažino. Kiti kalbėtojai pripažino, kad skilimas tarp pasiturinčių valstybių ir atsilikusių trečiojo pasaulio kraštų padidėjo, o gera valia tarp vadinamųjų Šiaurės ir Pietų, sumažėjo.

Parke, esančiame prieš JT pastatą, organizacija, pasivadavusi "Žemės draugais" buvo išstačiusi iš ledo išskaptuotą figūrą – menines žmonių, gėlių ir augalų skulptūras, kurios karštą birželio 25 d. bematant ištirpo. Suvažiavimo dalyviai pripažino, kad žmogaus veiklos sukeliama dūmų debesys apgaubia žemės rutulį ir neleidžia jiems išsiblaškyti. Atsiranda lyg šiltnamiai, kuriame aukšta temperatūra laikosi kartu su nuodingais anglies dvideginio dūmais, kylančiais iš pramonės fabrikų kaminų ir vis gausėjančių senų automobilių išmetamųjų dujų vamzdžių.

Dar prieš šią konferenciją aštuonių valstybių vadovų suvažiavime buvo kalbėta apie aplinkos teršimą. Pran-

cūzijos prezidentas pasakė, kad vienas normalus amerikietis paleidžia į orą tris kart daugiau nuodingų dūmų negu normalus prancūzas. Prezidentas B. Clinton birželio 26 d. pasakė kalbą Generalinėje asamblėjoje. Suvažiavusieji jam mandagiai paplojo, nors visiems žinoma, kad didžioji JAV pramonė reikalauja vis daugiau energijos, automobilių gamintojai bando parduoti vis daugiau automobilių ir jų vis daugiau stovi amerikiečių kiemuose. Miškų pirkkliai reikalauja kirsti daugiau miškų. Todėl "šiltadaržinės dujos" vis storiau apkloja Žemės rutulį.

Mažos Maldivų salos prezidentas, kalbėdamas asamblėjoje, prašė kitų valstybių vadovų gelbėti jo valstybę, nes jai gresia pavojus nuskęsti Indijos vandenyne. Nuo pasaulio karščio pradeda tirpti Žemės ašigalių ledai, jūrų vanduo kyla ir ilgainiui ši salelė atsidurs po vandeniu. Prezidentas Clinton pasakė, kad jo vyriausybė skatins įrengimų, naudojančių saulės energiją, pritaikymą gyvenamuose namuose. Tokiu būdu tikimasi sumažinti akmens anglies, naftos, dujų ar elektros poreikius.

Keliais sakiniiais

• Ukrainos prezidentas Leonidas Kučma atleido iš pareigų ministrą pirmininką Pavlą Lazarenko, nes jo darbas nedavęs rezultatų.

• Prezidentas Bill Clinton susilaukė kritikos ne už savo raginimą išspręsti JAV rasinių skirtumų keliamas problemas, bet už tai, kad jis visų baltųjų vardu planavo atsiprašyti juodųjų už jų protėvių vergavimo dienas. Kai kurie kritikai įspėjo, kad juodieji tuoj bandys reikalauti kompensacijos už savo senelių vergavimo metus. Anglų spaudoje pasirodė atsiliepimų, kuriuose sakoma, kad visos tautos turėtų ko nors atsiprašyti už praeities darbus. Italija turėtų prašyti atleidimo už romėnų karo žygius, Norvegija ir Danija – už savo vikingų puldinėjimus, o anglų prasižengimų sąrašas būtų gana ilgas.

• Egipto spauda skelbia, kad Izraelio kareiviai vien Hebrono mieste per keturias dienas sužeidė daugiau 100 palestiniečių guma aprauktomis metalinėmis kulkomis.

• Britanijos konservatorių partija išsirinko naują vadovą, 36 metų amžiaus William Hague, kuris esąs

prieš Britanijos įsijungimą į Europos sąjungą dabartinėmis sąlygomis.

• JAV vyriausybė paprašė Kanados, kad ši pareikalautų buvusio Kambodžos komunistų vado Pol Poto išdavimo Vakarų valstybėms, kur jis būtų teisiamas už savo genocido veiksmus Kambodžoje, kai ją valdė "raudonieji khmerai".

• Kambodžoje vyrauja nuomonė, kad Pol Potui išvažiuoti neleis buvę jo bendradarbiai ir šalininkai, dabar dar užimantys vyriausybėje aukštas vietas, nes vienas Pol Potas skerdynių nevykdė. Jis turėjo daug padėjėjų, kurie slepia praeities "žygius".

• Prezidentas B. Clinton vėl paskelbė Kiniją svarbia prekybos partnere, kuriai taikomi specialūs muitai. Tik Kanada, Meksika ir Izraelis turi geresnes prekybos privilegijas. Po karštų svarstymų Atstovų rūmai patvirtino prezidento sprendimą. Prieš prezidento siūlymą stėjo 147 respublikonai, 93 demokratai ir vienas nepartinis. Tik septynios valstybės: Afganistanas, Azerbaidžianas, Kuba, Kambodža, Laosas, Šiaurinė Korėja ir Vietnamas dar ne-

turi prekybos lengvatų ir specialių muitų.

• Birželio mėnesį Šiaurinėje Airijoje paprastai vyksta protestantų demonstracijos, kurios veržiasi į katalikų apgyventus miestų rajonus. Šiemet riaušių policija ypač saugojo gatves ir aikštes, bandydama išvengti demonstracijų metu sukeliamų riaušių.

• Aštuonių arabų valstybių užsienio reikalų ministrai bandė sudaryti karinio bendradarbiavimo susitarimą. Suvažiavimas vyko Sirijoje, kuri protestuoja prieš Turkijos ir Izraelio bendradarbiavimą bei ginklų prekybą. Arabų užsienio reikalų ministrų pasitarimo metu Izraelio ir Turkijos karo laivynai vykdė karines pratybas Viduržemio jūroje, netoli Sirijos teritorinių vandenų zonos.

• Ispanijos socialistų partija išsirinko naują pirmininką – 49 metų amžiaus Joaquín Almunta. Jis pakeis pirmininku buvusį Felipe Gonsalesą, buvusį Ispanijos premjeru nuo 1982 iki 1996 metų.

(Nukelta į 3 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
DIRVA
TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428
e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. - Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams - \$35.00, pusei metų - \$20.00, pirmą klase - \$58 • Oro paštu į užsienį metams - \$110.00 • Atskiros numerio kaina 70 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant - Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Redaktoriaus skiltis

TĖVYNĖJE APSILANKIUS

Iš Pasaulio lietuvių IX-ojo seimo, įvykusio senajame Vilniuje, sugrįžo jo dalyviai, kupini įvairiausių išpūdžių. Apie šį ypatingai reikšmingą įvykį bus daug parašyta, tačiau giliau jo prasmę suvoksime tik po tam tikro laiko. O dabar svarbiausiu dalyku laikyčiau tai, kad daug žmonių grįžo iš Lietuvos su tikrai pakilia, džiaugsminga nuotaika.

Tarp IX seimo dalyvių buvo ir tokių žmonių, kurie tik dabar pamatė tėvų ir senelių gimtinę. Buvo gimusių Lietuvoje, bet jos nebeprišmenančių, nes paliko ją, dar gulėdami vaikiškame vežimėlyje arba mamos vedami už rankutės, žengdami tik pirmuosius savarankiškus žingsnelius. Dabar Lietuva šiems žmonėms atsivėrė kaip naujas, visai nepažintas kraštas. Gali būti perskaitęs apie ją daugybę knygų, išklauses šimtus skirtingiausių pasakojimų, ne kartą stovėjęs prie buvusių sovietinių atstovybių ir Amerikos įstaigų slenksčio su plakatais "Laisvę Lietuvai!" Bet jei nematei jos savo akimis, apie daugelį dalykų negali kalbėti pagrįstai.

Bene prieš devynetą metų nebejaunas vilnietis gydytojas pasiryžo kelionei į Šventąją Žemę. Jis neturėjo pakankamai pinigų, nelabai žinojo, kaip pasieks Betliejų, kokie sunkumai jo laukia kelionėje, tačiau ištara sau:

- Dabar arba niekada!

Niekas nežino, kas mūsų laukia ateityje. Gal tas laikinas laisvės prasiveržimas netrukus vėl bus užgniaužtas. Aš privalau vykti.

Šią jo kelionę galima pavadinti stebuklinga. Silpnai kalbantis angliškai, tuščiomis kišenėmis jis pasiekė Jeruzalę, pamatė didžiulį šventovę, išvydo kalną, ant kurio buvo nukryžiuotas Jėzus. Nepažįstami žmonės pavežėdavo jį norima kryptimi, pavalgydindavo, suteikdavo nakvynę. Grįžęs į Vilnių, jis pasakė, kad visą savo gyvenimą dabar gali padalinti į du labai

skirtingus laikotarpius: iki kelionės į Šventąją Žemę ir po jos. Jis kartojo:

- Sugrįžau tapęs kitu žmogumi. Važiukite visi, kas tik pajėgiate.

Ką tik kalbėjau su kitu gydytoju. Klivlendiečiui Viktorui Stankui buvo tik trys metukai, kai šeima išbėgo, gelbėdamasi nuo pradžios. Dabar jis ne tik pabuvojo IX-ojo seimo posėdžiuose, bet ir pamatė savo gimtinę, susitiko su giminėmis, su tais žmonėmis, kurie būtų buvę jo kaimynais, jeigu ne Lietuvos okupacija. Tėvynė padarė jam neišpasakytai stiprų išpūdį. Vilniaus gatvės jis didžiudamasis lygino su Vašingtono ir Toronto prospektais, žavėjosi puikiais greitkeliais, sutvarkytais miesteliais, gražiomis sodybomis. Tiek jauni, tiek pagyvenę žmonės buvo apsirengę tvarkingiau ir skoningiau, negu eiliniai amerikiečiai.

Viktoras matė ir suprato Lietuvos rūpesčius ir sunkumus. Tačiau jos žmonės su viltimi žvelgia į ateitį, kalba drąsiai ir imasi darbo. Nusimetę okupacijos pančius, jie pasijuto tikrais savo krašto šeimininkais. Jie žino, ką dabar reikia daryti. Maloniai nuteikia gražiai apsėti laukai, jaukūs Aukštaitijos miesteliai.

- Lietuva eina pirmyn! - tokia gydytojo V.Stankaus išvada.

Dabar lietuviams ypač reikia susitelkimo ir susiklausymo, supratimo, kad kokiame žemės kampelyje begyventume, Lietuva mums visiems yra tik viena. Reikia nuoširdžiai išsiaiškinti nuomonių skirtumus, pamiršti visokias (tikras ir tariamas) nuoskaudas bei tuščius kivirčius. O kaip būtų puiku, jei ko kiame nors jaukiame Čikagos ar Klivlendo priemiestyje nušvitusiais veidais susėstų lietuviai: tautininkai ir ateitininkai, "frontininkai" ir "reorgai", "senieji" ir "naujieji". Visi rastume bendrą kalbą.

X-ASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS

(Įvyks 1997 m. lapkričio 27-30 d.d.Čikagoje, Jaunimo centre)

Juozas Žygas

Simpoziumų rengimas jau yra tapęs tradicija. Jie yra rengiami kas ketvirtį metų, Padėkos dienos savaitgalyje. Tai buvo mokslo žmonių suvažiavimai, kuriuose dalyvavo JAV ir Kanados lietuvių akademinį sluoksnį atstovai. Penktajame simpoziume, kuris įvyko 1985 m. lapkričio 27 - gruodžio 1 d., jau dalyvavo ir vienas svečias iš Lietuvos - prof. Zigmas Zinkevičius. Jis skaitė pranešimą apie jotvingių žodyną. Baigiamojoje sesijoje buvo išreikšta minčių, kad kitame simpoziume gal būtų sulauksime penketo ar šešto svečių iš Tėvynės. Tuomet salės gale pasigirdo niurzgėjimas, kad "raudonieji" mūsų renginius užplūs.

Pirmieji penki simpoziumai vyko Jaunimo centre. Šeštasis, kuris įvyko 1989 m., kuomet Lietuvoje Atgimimas jau buvo prasidėjęs, pasižymėjo netikėtumais. Vietoje kvietimų 6-8 mokslininkų iš Lietuvos, užplūdo jų gal apie 120. Susidarė toks vaizdas, tarsi kai kurie iš jų net nesiorientavo, kur ta Či-

kaga yra, tik nežinojo, kad ki-toje pusėje vandenyno. Tad buvo tokių, kurie atskrido į Kanadą. Vienas, o gal net keli atsidūrė Kalifornijoje. Vienas net iš Mexico City pasikambino: "Aš jau čia, paimkite mane!" Galimas dalykas, kad kokiuose lėktuvuose vietų buvo, tais ir skrido. O Birutė Zalatorienė, kelionių vadovė, turėjo visais pasirūpinti. Bet visi buvo priimti ir po simpoziumo atgal išskraidinti.

Dabar tokių problemų nebebus, kadangi bilietus turės už dolerius, o ne rublius pirkti. Tačiau atvykstančiųjų iš Lietuvos priėmimui vis tiek pinigų reikės. Keletai gal ir kelionę teks apmokėti, kadangi atvykstantieji bus ne nomenklatūros, bet mokslo žmonės. O mokslo žmonės dabar Lietuvoje mažiausius atlyginimus gauna.

Nors simpoziumai jau daug metų yra rengiami, bet mūsų visuomenė jų reikšmės dar pilnai nesupranta. Kad jie yra reikalingi, galime matyti iš to, kad tie, kurie dalyvavo 1989 m. simpoziume, grįžę į Lietuvą ir patys suskato juos rengti. Palaikydami ryšius su išeivija sutarė, kad vienas bus rengiamas Lietuvoje, o kitas Čikagoje. Tokiu būdu septintasis ir devintasis simpoziumas buvo surengti Lietuvoje. Tad dabar jie jau yra rengiami kas antri metai, pasikei-

čiant su Lietuva.

Išeivijoje vienas iš simpoziumo rengimo tikslų buvo sudaryti progą plačiai išsiskaidžiusiems mūsų akademikams nors retkarčiais su-eiti, pabendrauti ir savo žiniomis pasidalinti, o taip pat suteikti progos tėvams ir seneliams savo atžalų pasiekimais pasidžiaugti. Bendrai paėmus, simpoziumai turėtų tapti ir kultūros šventėmis, įtraukiančiomis platesnius mūsų visuomenės sluoksnius. Ir šiame susitikime bus pranešimų iš įvairių sričių, todėl beveik kiekvienas galės susirasti jam artimą temą.

Dešimtojo mokslo ir kūrybos simpoziumo paskaitos, pranešimai ir svarstybos, posėdžiai ir plenarinės bei kitos sesijos vyks Čikagoje, Jaunimo centre, kur 1969 metais buvo surengtas ir I-asis simpoziumas. Greta mokslinės simpoziumo programos bus susipažinimo pobūvis, pirmos lietuviškos knygos 450 metų sukakties minėjimo akademija, tradicinis simpoziumo pokylis ir šešios parodos. Viena iš jų bus atidaryta Pasaulio lietuvių centre Lemonte, simpoziumo išvakarėse.

Dešimtas mokslo ir kūrybos simpoziumas skiriamas lietuvių tautos rezistencinei kovai pagerbti, laisvę ir nepriklausomybę atstatančiai LIETUVAI.

Iš visur – apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

• Pirmąsyk AMA (American Medical Association) gydytojų organizacijos pirmininke buvo išrinkta moteris - 46 metų amžiaus dr. Nancy W. Dickey. Apie 20% JAV gydytojų yra moterys.

• Britanijos premjeras Tony Blair ir Airijos premjeras John Bruton tarėsi New York'e, kaip išspręsti smurto šiaurės Airijoje. Sutarta sudaryti komisiją, kuri ieškos kelių nuginkluoti pusiau karines airių katalikų ir protestantų jėgas.

• Airijoje pareigas perėmė naujas premjeras, buvęs opozicijos vadovas Bertie Ahern. Jis savo pavaduotoja pasirinko pažangiųjų demokratų partijos vadovę Mary Harney, kuri koalicijai atnešė keturis balsus Airijos 166 vietų turinčiam parlamente.

• Jungtinių Tautų paskirtas Irako ginklų pramonės

inspektorius nusiskundė, kad Irako valdžia vis dar slepia savo ginklų fabrikus, kur paslapčia gaminamos nuodingosios dujos ir ilgųjų nuotolių raketos. Slepiami tų ginklų brėžiniai ir dalių pirkimo dokumentai. Irako vicepremjeras Tarikas Azizas pareiškė, kad "Irakas gina ir gins savo suverenumą ir savo saugumą visais legaliais būdais".

• Briuselyje birželio 27 d. 97 pasaulio valstybių atstovai pasirašė sutartį, uždraudžiančią naudoti žemėn įkasamas minas. Uždrausta gaminti ir naudoti minas, kurios užmuša ar sužeidžia žmones, tačiau leidžiama vartoti minas, nukreiptas prieš tankus ar šarvuotus automobilius. Rusija, Kinija, Amerika ir daug kitų svarbių valstybių šios sutarties dar nepasirašė.

• Buvęs Rusijos prezi-

dento B. Jelcino asmens sargybos viršininkas Aleksandras Koržakovas labai supykino prezidentą B. Jelciną, papasakojęs Britanijos laikraščiui "The Guardian", kad B. Jelcinas buvo labai apimtas depresijos ir kelis kartus bandė nusižudyti. Kartą jis šoko nuo tilto į Maskvos upę, kitą kartą užsirakino labai prikaitintoje pirtyje, Prezidento įstaiga paneigė tuos gandus ir pareiškė, kad nėra ko ginčytis su kerštingu, darbo netekusiu A. Koržakovu.

• Komunistinė Kinija, taikingai perėmusi iš Britanijos Hong Kongo koloniją, tą pačią dieną, vos išaušus, atsiuntė į šią teritoriją apie 4,000 kareivių, šiek tiek pamokytų anglų kalbos, gavusių naujas uniformas. Kareiviai atvyko karo laivais, mašinų sparnais ir naujais sunkvežimiais bei šarvuočiais.

GENEROLO PETRO KUBILIŪNO LIKIMAS

Vytautas Šeštokas

Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir atidarius archyvus, atsivėrė galimybė sužinoti apie ne tokios jau tolimos praeties įvykius ir politikos labirintus, kuriuos sąlygojo tuometinės Europos padėtis. "Lietuvos aidą" korespondentas Pranas Sasnauskas aprašė to laiko įvykius, kurie yra įdomūs visiems lietuviams, nežiūrint, kur jie begyventų.

Iš visų nepriklausomas Lietuvos aukšto rango karininkų prieštaringiausiai vertinamas generolas Petras Kubiliūnas. Vieniems jis – sumanus ir ryžtingas kariuomenės vadas, labai rūpinęsis gerinti jos materialinę bazę ir kelti karių kovinę dvasią, kitiems – žmogus, nepabijojęs rizikuoti aukštu generolo laipsniu ir labai atsakingomis pareigomis, kad parodytų valdžiai, jog šalyje ne viskas gerai, o tretiesiems – kolaborantas, okupantų vokiečių talkininkas. Žodžiu, kiek galvų, tiek nuomonių, tačiau iš jų neįmanoma susidaryti vientiso vaizdo, apibūdinančio šią neeilinę asmenybę.

Petras Kubiliūnas gimė 1894 m. gegužės 29 d., Totoriškių kaime, Rokiškio apskrityje. Rygoje jis baigė realinę gimnaziją, o 1914 m. – Vilniaus karo mokyklą. Pirmąjį pasaulinį karą jis praleido latvių pulke, kur pasižymėjo drąsa ir narsumu. 1920 m. P. Kubiliūnas grįžo į Lietuvą ir stojo į Lietuvos kariuomenę. Iš pradžių jis buvo trečiojo pėstininkų bataliono

vadas, paskui pradėjo vadovauti pasienio pulkui, kurį pats surinko ir suformavo. 1922 m. pakeltas pulkininku. Tuo metu jis buvo vienas iš jauniausių Lietuvos kariuomenės pulkininkų.

1925 m. plk. P. Kubiliūnas išvyko mokytis į Čekoslovakijos karo akademiją, kurią baigė 1927 m. Anuomet tokių karininkų buvo tik vienas kitas. Akademiją baigęs pulkininkas iš karto buvo paskirtas į Generalinį štabą, iš pradžių – valdybos viršininku, o nuo 1929 m. – Generalinio štabo viršininku. Tuo metu Generalinio štabo viršininkas kartu buvo ir kariuomenės vadas. 1932 m. Petriui Kubiliūnui suteikiamas generolo laipsnis.

Lietuvos kariuomenė kūrėsi tiesiog iš nieko. Reikėjo ne tik bazės, bet ir kadrų. Gen. P. Kubiliūnas geriausiai tiko šiems reikalams tvarkyti. Jo iniciatyva kariuomenė apginkluojama modernia karine technika, pratyboms įrengiamas pats geriausias tuo metu Gaižiūnų poligonas. Įkuriama Vytauto Didžiojo aukštoji karo mokykla. Generolas turėjo didelį autoritetą tarp aukštųjų karininkų ir kariuomenės dalinių vadų. Apie Prezidentą Smetoną jis atsiliepdavo su didele pagarba, o Prezidentas buvo jį patenkintas. Štai ką apie kariuomenės vadą rašė Kazys Musteikis: "Generolas Kubiliūnas buvo kuklus, tvarkingas ir labai darbštus.

[...] Kubiliūnas buvo tikras karys, tikras rikiuotės generolas. Sakyčiau, vokiško tipo generolas... Dėl jo sumanymo ir darbštumo mūsų kariuomenė, nepaisant jai skiriamų kuklių lėšų, buvo tinkamai paruošta".

Reiklus ir rūpestingas kariuomenės vadas gerai suprato, kad Lietuva gyvena tarp trijų plėšrūnų: Lenkijos, hitlerinės Vokietijos ir bolševikinės Rusijos. Neįvertinti šių valstybių grėsmės galėjo tiktai naivus arba lengvatikis žmogus, o gen. P. Kubiliūnas anaipol toks nebuvo. Jis norėjo, kad Lietuvos kariuomenė gautų viską, ką generalinis štabas laikė būtina. Kariuomenės vadų nuomonės tolydžio ėmė kirstis su kito įžymaus Lietuvos valstybės veikėjo – Ministro pirmininko Juozo Tūbelio nuomone. Žinoma, generolai savaip buvo ir premjeras, griežtai skaičiuodamas kiekvieną išlaidą litą. Tuo metu Lietuva statė daug mokyklų, ligoninių, tiltų, tiesė kelius, atnaujinė senus pastatus. Buvo vykdomi melioracijos ir kiti krašto tvarkymo darbai, plečiama žemės ūkio kooperatyvų – "Maisto", "Pienocentro", "Lino" ir kt. veikla. Neseniai pergyvenę žiaurią pasaulinę krizę, Lietuvos vadovai – Smetona ir Tūbelis – laikėsi griežtos ekonominės politikos. Aukštųjų karininkų, ypač gen. P. Kubiliūno nuomone, toks taupumas skriaudė kariuomenę. Vis

garsiau ėmė skambėti balsai, kad premjeru labiau tiktų profesorius A. Voldemaras, gyvenantis tremtyje Zarasuose.

1934 m. birželio 7-osios naktį husarų pulkas, aviacijos, karo technikos ir 2-jo pėstininkų pulko daliniai iš kareivinių nužygiavo į Kauno senamiestį, perėjo Laisvės alėją ir prieš aušrą grįžo į kareivines. Jokie pastatai nebuvo užimti, niekam iš Vyriausybės nebuvo grasinama. Kai gen. P. Kubiliūnas su voldemarininkų reikalavimais nuvyko pas Prezidentą, pastarasis apie vyriausybės keitimą nesutiko net kalbėti. Generolas ir kiti aukšti karininkai tuoj buvo areštuoti.

1934 m. liepos mėnesį gen. P. Kubiliūnas ir Generalinio štabo plk. lt. Juozas Narakas buvo nuteisti mirti, bet mirties bausmė Prezidento dekretu pakeista kalėjimu: gen. P. Kubiliūnui – iki gyvos galvos, prof. A. Voldemaras gavo 12 metų. Daug karininkų pašalinta iš kariuomenės, jiems atimti laipsniai. Po dviejų metų jie buvo amnestuoti ir išleisti į laisvę. Prezidentas gen. P. Kubiliūnui paskyrė gerą pensiją, o šis išreiškė karštą padėką Prezidentui.

Grįžęs iš kalėjimo generolas gyveno savo dvare Padanguvyje ir į jokią politiką nesikišo, bet tai jo neišgelbėjo nuo bolševikų keršto. Kai tik rusai okupavo Lietuvą, P. Kubiliūnas tuojau buvo areštuotas. Tik prasidėjus karui jis atgavo laisvę.

Generolas gerai žinojo, kad bolševizmas – tai Lietuvos ir kitų laisvų valstybių mirtis. Todėl jis pasirinko aktyvų kovos kelią. 1941 m. rugpjūčio mėnesį jis paskiriamas pirmuoju generaliniu tarėju. Vokiečiai tam postui ieškojo labai autoritetingo žmogaus ir rado gen. P. Kubiliūną.

1944 m. gegužės 29 d.

per savo jubiliejų gen. P. Kubiliūnas kalbėjo, kad jam teko dirbti nepaprastai sunkiomis sąlygomis. Tikriausiai taip ir buvo. Tačiau neteko girdėti, kad generolas būtų pataikavęs vokiečiams ar jiems nuolaidžiavęs. Jis nepasikeitė, buvo santūrus, mažakalbis, stengėsi kiek įmanoma sušvelninti gestapo ir kitų okupacinių organų veiklą.

1944 m. artėjant frontui, gen. P. Kubiliūnas pasitraukė į Vakarų ir apsigyveno anglų zonoje, netoli Holšteino. Deja, jis nežinojo apie šėtoniškus bolševikų planus. Čekistams jis buvo kaip rakštis. Jie generolo neužmiršo per visą karo laikotarpį, o juo labiau po karo. Iš aukšto rango čekistų buvo sudaryta operatyvinė grupė, kuriai vadovauti paskirtas Aleksandras Slavinas. 1945 m. gruodžio mėnesį generolas buvo pagrobtas ir išvežtas į Sovietų Sąjungą. Kada ir kur jis buvo nužudytas, niekas nežino, nors sovietinėje lietuviškoje enciklopedijoje rašoma, kad gen. P. Kubiliūnas sušaudytas 1946 m. rugpjūčio 22 d. Žinant, kaip žiauriai elgėsi kagebistai su A. Ramanausku – Vanagu, galima įsivaizduoti, kaip baisiai buvo kankinamas generolas.

Daugelis aukštų to meto kariškių išleido atsiminimus apie "didelį savo nuopelną", o gen. P. Kubiliūno vardas ilgai buvo tabu, nors jo nuopelnai Lietuvos kariuomenei – ypač dideli. Matyt, jau atėjo laikas apie šį karo vyrą išleisti rimtą monografiją.

Baigiant šį straipsnį, prie žurnalisto Prano Sasnausko žodžių norėtusi pridėti, kad gal ateityje atsirastų kas nors, kuris parašys į Lietuvos spaudą, kokią "premią" gavo čekistų operatyvinės grupės vadovas Aleksandras Slavinas.

ALIDCORP BENDROVĖ

ALIDCORP – uždaroji akcinė bendrovė, įkurta JAVose, Los Angeles, CA. Ją sudaro 32 nariai – išeivijos lietuviai ir 9 nariai – lietuviai iš Šeduvos seniūnijos (Raudondvario). Bendrovė užregistruota JAV, Kalifornijoje ir Lietuvos Respublikos ekonomikos ministerijoje.

Bendrovė užsiima žemės ūkio dirbimo paslaugomis tiems žemės savininkams, kurie po penkiasdešimt metų atsiėmė savo nuosavybę, bet neturi kuo dirbti žemę. Taip pat užsiimame prekyba. Turime tris parduotuves ir kavinę.

Kavinė veikia kiekvieną dieną per visus metus nuo 11:00 val. ryto iki 11:00 val. vakaro. Telefonas Lietuvoje 8-292-444-80.

Parduotuvių ir kavinės patalpos – tvarkingos, produktai – švieži. Kavinėje yra didelis patiekalų pasirinkimas. Skanus maistas, malonus aptarnavimas.

Kviečiame užsukti į kavinę, kuri yra įsikūrusi šalia Panevėžio-Šiaulių plento. Kavinė – parduotuvė yra už maždaug 28 km nuo Panevėžio, važiuojant link Radviliškio. Važiuodami minėtu Panevėžio-Šiaulių plentu, privažiuosite Šeduvos Raudondvarį, pasukitę į kairę. Tuoj už tiltelio pamatysite parduotuvę-kavinę kairėje pusėje, švytinčią aukštu raudonu stogu, bet savo forma primenančią paprastą lietuvišką valsietčio namą.

Važiuodami nuo Kauno pro Kėdainius taip pat lengvai galite surasti mūsų kavinę-parduotuvę. Privaziavę plentą Panevėžys-Šiauliai, sukitę į dešinę. Už 2 km dešinėje pamatysite Raudondvario žemės ūkio mokyklą. Ten ir pasukite

Ambrozė Žatkus

ALIDCORP kavinė-parduotuvė Raudondvaryje. Prie jos – bendrovės prez. A. Žatkus

AČIŪ UŽSIENIO RADIJUI

Kuomet Lietuvoje sovietinis okupantas uždraudė ne tik laisvos minties spaudą, bet ir žodį, gelbėjo "Amerikos balso", "Laisvosios Europos", "Laisvės" ir Vatikano radijas. Daugeliui tai buvo vieninteliai tikrų žinių ir vilties šaltiniai. Šiuos balsus gniuždė tūkstantis šėtonų – radio trukdymo stočių sovietų valdomuose kraštuose. Klausėmės, nežiūrint trukdymų, gaminomės specialias antenas. Klausėmės pasislėpę, kad nedora ausis neišgirstų, nes už tai grėsė areštas ir gulagas. Tos radijo laidos teikė žinių ne tik apie išeivijos gyvenimą, bet ir apie įvykius sovietų okupuotuose kraštuose.

se (tarp jų ir Lietuvoje), apie represijas, režimo klastas ir piktadarybes, apie užsienio tautiečių pastangas bei pastangas Lietuvos nepriklausomybei atgauti. O kaip džiaugėmės, kai tas laidas liovėsi trukdyti. Prisimenu, kaip entuziastingai žmonės stebėjo trukdymo stoties bokštų išardymą Vilniuje.

Radio laidų iš užsienio, ypač lietuvių kalba, ir toliau klausome. O klausome todėl, kad nostalgija serga ne tik išeivija. Sergame ir mes, nes kur nors vienas lietuvis ar jo kapas (todėl ir jų kaulus iš tolimų kraštų parsigabename), ten – Lietuvos dalelė. (Nukelta į 5 psl.)

AČIŲ UŽSIENIO RADIJUI

(Atkelta iš 4 psl.)

Rūpi žinoti apie tautiečių kultūrinį gyvenimą, jų visuomeninę veiklą. Malonu išgirsti, kad jie darbštūs, gerbiami, kad jų patarimų klauso valstybės pareigūnai, kad jie padeda įtvirtinti mūsų laisvės ir nepriklausomybės pasiekimus.

Anais laikais parašyti laišką užsienio radijui buvo pavojinga: galėjai bėdą prisiskauti. Kai 1989 metais su

šv. Kalėdomis ir Naujaisiais metais pasveikinau "Amerikos balso" lietuvių skyriaus darbuotojus, gavau bendradarbio Romo Kasparo atsakymą: "Ypatingai ačiū, kad įvertinate mūsų pastangas ir darbą. Labai labai malonu, kai klausytojai parašo. O, kad tokių būtų daugiau!". Teatleidžia "Amerikos balso" darbuotojai, taip jau įpratome: girdime balsą "iš dangaus", tarytum tai lietus ar saulė

būtų, ir neatsiliepiame, nepadėkojame.

"Amerikos balso", "Laisvosios Europos" ir Vatikano radijo laidas lietuvių kalba dabar girdime trumpųjų bangų ruože. Be to, jas kokybiškai perduoda Lietuvos radijas. Už turiningas, įdomias laidas nuoširdžiai dėkojame visiems šių stočių darbuotojams.

Algimantas Zolubas
Vilnius

TVIRTI "VILTIES PARTNERYSTĖS" ŽINGSNIAI

Netruko prabėgti metai. Ir štai – vėl nuoširdus susitikimas su gydytojais iš JAV. Malonu matyti tvirtus, energingus prof. J. Di Stefano, Jeroldą Goldbergą, koordinatorių G.Sabataitį, ortodontus M. Smith ir N. Gravino, sešes ir kitus, kurie nepabūgę sunkumų ir išlaidų, vėl tęsia misiją Lietuvoje, Klaipėdos miesto ligoninėje. Šiemet ypač džiugu tai matyti, nes įkurtas Žemaitijos chirurgijos centras, pavadintas prof. John Di Stefano ir prof. Jeroldo Goldbergo vardu.

Didelis gydymas atliktas ir mano dukrytei Ievutei Brenciūtei, kurią pernai sėkmingai operavo prof. J. DiStefano ir J.Goldbergas. Gydytojo M. Smith ir gyd. N. Gravino darbas išskleidė mano būgštavimus dėl nesėkmių. Klaipėdos ortodontė negalėjo padirbti plokštelės, o Plungės stomatologams nepavyko pataisyti dantukų. Dėl to aš tikrai su viltimi laukiau "Vilties partnerystės" gydytojų. Ligoninėje kalbėjau su daugelio vaikų mamomis, nes vaiko nelaimė

mus suartino. Jos dėkingos, kad gydymas – nemokamas, kad švelnumu ir dėmesiu apsupami jų vaikai.

Nuoširdus ačiū gydytojams M. Smith ir N. Gravino už kruopštų, sunkų ir atsakingą gydymą. Dėkojame gydytojams ir seselėms už gydymą ir priežiūrą bei visiems, kurie padeda įgyvendinti šią programą. Ačiū visiems užsienio lietuviams, kurie tiesia pagalbos ranką tautiečiams ir jų vaikams. Iki pasimatymo!

Judita Brencienė
Plungė

X-ASIS MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMAS

Mokslo ir kūrybos simpoziumo organizacinio komiteto nariai – spaudos bendradarbiai. Iš kairės: Juozas Končius, Aldona Šmulkštienė, Juozas Žygas, Antanas Pauzuolis, pirm. Bronius Juodelis.

J.Tamulaičio nuotr.

X-ojo Mokslo ir kūrybos simpoziumo organizacinio komiteto posėdis. Iš kairės: Birutė Jasaitienė, Dalia Dundzilionė, Rita Penčylionė, Irena Kerelienė, Bronius Juodelis, Violeta Drupaitė ir kiti komiteto nariai

J.Tamulaičio nuotr.

PAMINKLINĖ LENTA JULIJONUI BŪTĖNUI

Atminimo lenta Julijonui Būtėnui atidengta 1997 m. gegužės 24 d. Linkuvos vidurinėje mokykloje (Pakruojo raj.)

J. Būtėnas, 1933 m. baigęs Linkuvos gimnaziją, studijavo Vytauto Didžiojo universitete ir dirbo "XX amžiaus" dienraščio redakcijoje. Sovietams Lietuvą 1940 m. okupavus, vengdamas suėmimo, pasitraukė į Vokietiją, bet, karui prasidėjus, sugrįžo.

Vokiečių okupacijos metu jis įstojo į gen. P. Plechavičiaus organizuojamą Vietinę rinktinę. Vokiečiams

ją likviduojant, buvo suimtas ir išvežtas į lagerį prie Rygos. Sovietų frontui artėjant, J.Būtėnui pavyko išsilaisvinti. Jis atvyko į amerikiečių okupuotą zoną Vokietijoje ir įsijungė į Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto veiklą. 1951 m. balandžio mėnesį amerikiečių lėktuvu jis buvo atskraidintas į Lietuvą padėti laisvės kovotojams, tačiau maždaug po mėnesio (gegužės 21 d.) žuvo sovietų kareivių apsuptame bunkeryje Rudšilio girioje prie Lekėčių.

J. Vitėnas

IX-ASIS PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Kaip jau buvo pranešta, IX Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas vyks liepos 18-27 dienomis Massachusetts Maritime Academy, Cape Cod, MA. Kongreso šūkis: "Lietuviška prigimtis atidaro pasaulio duris". Greitai jaunimas iš JAV, Kanados, Lietuvos, Australijos, Vokietijos, Prancūzijos, Rusijos, Didžiosios Britanijos ir kitų valstybių dalyvaus studijų dienose, nagrinės, kaip užmegzti ir palaikyti ryšius tarpusavyje bei su visa bendruomene.

Dėkojame visiems, kurie jau prisidėjo prie Kongreso ruošos ir parėmė ją aukomis. Pranešame, kad dar ne vėlu prisidėti ir dalyvauti! Jaunimas (18-35m.) dar gali užsiregistruoti kaip atstovai ir savaitgalio dalyviai. Skambinkite Tomui Matusaičiui 516-358-6103 ar Laisvydai Bielskus 617-731-2269. Kviečiame visus dalyvauti:

• Susipažinimo vakare – liepos 18 d., South Boston Lietuvių Piliečių klube, 7:30 v.v.

• Organizacijų mugėje –

liepos 19 d., Massachusetts Maritime Academy, 7:30 v.v.

• Bostono Red Sox beisbolo rungtynėse, liepos 23 d., 7:00 v.v.

• Užbaigimo bankete, liepos 26 d., Tara Hyannis Hotel and Resort, 7:00 v.v.

Skambinkite Žarai Bielskus 617-731-2269, teiraukitės ir užsisakykite bilietus.

Iki malonaus pasimatymo Kongrese!

Inga ir Alfonsas TUMAI
pakeitė adresą.
Naujasis jų adresas:
456 #B Country Club Dr.
Simi Valley, CA. 93065

AMERIKOS LIETUVIŲ
TAUTINĖS SĄJUNGOS
LOS ANGELES
SKYRIAUS
VASAROS RENGINIŲ
KALENDORIUS

• RUGPJŪČIO 10 d.,
Tautiniuose Namuose – Gegužinė po stogu

• RUGSĖJO 7 d., Šv. Kazimiero parapijos salėje – Tautos šventė

Apie tai panevėžiečiui Ginui Piniguii papasakojo Klivlendo (Cleveland, OH) pradinių klasių mokytoja, viena iš devynių APPLE direktorių - Irena Gedrienė.

G.P.: Kaip ir kada prasidėjo APPLE kursai, štai jau septintą vasarą aplankantys Lietuvos mokytojus?

I.G.: 1990 metų vasarą kasmėtinėje "Santaros" stovykloje, netoli Mičigano, lankęsis tuometinis Lietuvos Kultūros ir švietimo ministras D. Kuolys susitiko su dviem Amerikos lietuvėmis - Vaiva Vėbraite ir Jūrate Krokyte. Šios veiklios moterys jau kitąmet sugebėjo įgyvendinti tuomet Santaroje aptartą sumanymą - suteikti konkrečią dalykinę paramą Lietuvos mokytojams. 1991 metų vasarą į Lietuvą atvyko 30 mokytojų grupė, kuri ir surengė pirmuosius APPLE kursus.

G.P.: Kuo jie buvo ypatingi?

I.G. Visi atsimename, kokie tai buvo metai, kokia buvo ta karšta vasara. V. Landsbergis sakė: "Lietuva - laisva". M. Gorbačiovas teigė: "Mes jus pamokysime." Lietuvoje aidėjo sprogimai. Tragiški Medininkų įvykiai šturpino žmonių sąmonę, niekas negalėjo numatyti, kuo baigsis pučas Maskvoje. O mūsų trisdešimtukas taip, kaip buvo žadėjęs, visas "in corpore" atvyko į Lietuvą. Mus išlydėdami į Lietuvą, kolegos klausė, ar nebaisiu. Sakiau: baisu, bet juk aš su grupe! Pirmaisiais metais mes turėjome labai daug vargo, teko labai daug laskytis ir atsidurti į užrakintas duris ar aklina sieną: nėra to, nėra šito, galop nėra mokyklų šeimininkų, kurie atostogaugauja Palangoje ar dar kur nors... Tačiau mus drąsino APPLE kursų lankytojų susidomėjimas, jų noras daugiau sužinoti, patirti, kurį labai vykusiai išreiškė viena Lietuvos mokytoja: "Mes žinome, kad negerai darome,

mes norime gerai daryti, bet nežinome kaip!" Dr. Meilė Lukšienė prašė: "Mokykite mus vakarietiško mąstymo!" Ir mes stengėmės, nors ir jautėme, kad šokame į neištirtas, nežinomas gelmes. Pirmieji APPLE kursai vyko gal ir kiek bendra, tačiau visiems gerai suprantama, artima tema, kuri yra tarsi Amerikos mokytojų šūkis: "Mokykime visus vaikus mažiausiai juos varžančioje aplinkoje!" Tą šūkį ir stengėmės įgyvendinti. Antraisiais metais jau viskas buvo kitaip: tada jau mes vaikščiojome kur kas ramiau, žinodami, kad esame reikalingi, ir suprasdami, ko mes atvažiavome, o šeimininkai tada jau stengėsi, kad viskas vyktų kuo sklandžiau. Kai trečiaisiais metais atvykusi paklausiau sutiktos mokytojos, kuo per tuos metus pasikeitė gyvenimas Lietuvoje, ji atsakė, kad dabar kur kas įdomiau dirbti, atsirado žymiai daugiau galimybių. Teko pastebėti, kad daugumos mokytojų, dalyvavusių APPLE kursuose, ženkliai pakilo profesinis meistriškumas. Džiaugiamės, kad Lietuvos mokytojai nepraleido geros progos pasitobulinti.

G.P.: Kaip ruošiamasi APPLE kursams JAV-se?

I.G.: Pasirengimui, kuris prasideda anksti, iškart po to, kai mes apibendriname praėjusių kursų rezultatus, vadovauja devyni APPLE direktoriai, kurie renkami kas treji metai. Mūsų direktoriai yra beveik visuose didžiuosiuose JAV miestuose. Ir kai mes gauname iš Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymą, kokios temos kursų ji pageidautų, tuoj imame ieškoti būsimųjų kursų vedėjų ir dėstytojų. Antai pernai ministerija pageidavo tokios gana sudėtingos temos, kaip kritiško mąstymo ugdymas mokykloje. Šiemet mūsų APPLE

kursų tema irgi ne lengvėnė - integruotas teminis mokymas.

Galiu nesigirdama pasakyti, kad APPLE yra tikrai pati veikliausia JAV lietuvių organizacija, kuri žymiai daugiau daro, negu kalba ir užsiima labai reikalinga Lietuvai konkrečia veikla visoje Amerikoje. Tiesa, ne visada Lietuvos ministerijos užsakymus mes galime visiškai patenkinti, tačiau paprastai mūsų pastangos būna optimalios. Labai dažnai savo kursams mes gauname ir ypač aukšto lygio dėstytojų, mokslų daktarų. Todėl syki mus skaudžiai užgavo Lietuvos spaudoje pasirodę straipsniai, kad APPLE kursai Lietuvos mokykloms kaip ir nereikalingi, kad tai bereikalinga prabanga ir be jų visiškai galima išsiversti. Tačiau mūsų visų džiaugsmui, Lietuvos mokytojų nuomonė, kurią mes, visada, kursams baigę, kruopščiai tirame, buvo kitokia - jie pageidauja šių kursų ir labai prašo plėsti jų geografiją. Šiemet ji gerokai prasiplėtė: APPLE kursai lankysis Vilniuje, Jurbarko, Druskininkuose, Tauragėje, Šilutėje, Švenčionyse, o juos užbaigsiame, kaip paprastai, Molėtuose. Ypač mane džiugina, kad mūsų kursai pirmąsyk lankysis rytų Lietuvoje.

Mūsų anketose mokytojai ne tik įvertina praėjusių kursų, bet ir patys siūlo temas kitų metų kursams. Lietuvos mokytojai labai prašo psichologijos žinių, suprasdami, kad psichologija - didelė parama, ugdant jauną žmogų, pilietį.

G.P.: APPLE kursai Lietuvoje rengiami jau septintą vasarą iš eilės. Jūs, viena iš devynių APPLE direktorių, vykstate Lietuvon jau šeštąjį kartą. Sakykite, ko vis dėlto Lietuvos mokytojams ir mokykloms labiausiai stinga?

I.G.: Labiausiai, matyt,

APPLE kursų direktorės: čikagietė Rytonė Rudaitienė ir klivlendiškė Irena Giedraitienė

G.Pinigio nuotr.

Lietuvos mokytojams reikia konkrečios, dalykinės medžiagos, kuri kiekvieną pamoką padėtų mokytojui ieškoti būdų, kaip išmokyti kiekvieną mokinį, kaip jį sudominti, kad jis per pamoką būtų drausmingas, ir susikaupęs, optimaliai imlus. Suprantate, ir JAV yra įvairių kursų. Ir mūsų mokytojai juos lanko todėl, kad "reikia", o paskui vis tiek dirba senoviškai. Jau artimiausiais metais aš turėsiu galimybę atvykti į Lietuvą rudenį, tada dar geriau pamatysiu, kokią realią naudą Lietuvos mokyklai duoda APPLE, kaip Lietuvos mokytojai dirba ir ko jiems iš tiesų labiausiai reikia.

G.P.: Kurie iš APPLE kursų jums labiausiai įsiminė?

I.G.: Patys pirmieji. Mes turėjome nepaprastai didelį ir sudėtingą emocinį krūvį. Juk ir mes buvome pirmieji. Nepaprastai gerą įspūdį paliko vėlesnių metų kursai Panevėžyje ir jų sveitingi šeimininkai - J. Balčikonio gimnazijos direktorius Raimundas Dambrauskas ir Specialiosios mokyklos direktorius Visvaldis Matkevičius. Jų dėka mes daug pamatėme ir sužinojome, plačiai susipažinome su Lietuva, jos kultūra.

G.P. Kas dar iš Klivlendo išvyko į Lietuvą dirbti APPLE kursuose?

I.G.: Kursuose iš mūsų miesto dirbs dar viena APPLE direktorė ir kompiuterių specialistė Amanda Muliolienė bei matematikos mokytoja Aldona Miškinienė

ir aš. Naudojuosi proga padėkoti visiems klivlendiškiams, parėmusiems pinigais Lietuvos mokytojus. Kelis mėnesius po sekmadienio šv. Mišių Dievo Motinos parapijos salėje vyko labdaros rinkliava Lietuvos mokytojų - APPLE kursų lankytojų stipendijoms.

G.P.: Kas buvo sunkiausia, ruošiantis šių metų APPLE kursams?

I.Gedrienė: Visi sunkumai buvo malonūs ir įveikiami, žinant, kad kursai atneš naudą Lietuvai, jos jaunajai kartai. O pats smagiausias "sunkumas" buvo tas, kad dėl krepšininko Artūro Karnišovo vestuvių reikėjo perdirbti kursų tvarkaraštį. Mat jo "antroji mama" Vida Lanytė - Anton, pas kurią Artūras gyvena, studijuodamas JAV, yra mūsų kursų dėstytoja. Ir taip pasitaikė, kad aš jai skaityti paskaitas buvau paskyrusi kaip tik per A. Karnišovo vestuves. Teko keisti tvarkaraštį...

APPLE kursų dėstytojai ir klausytojai 1994 metais Panevėžio rajono Smilgių miestelio tautinėje sodyboje. Viduryje (su skrybėle) APPLE direktorė Amanda Muliolienė iš Cleveland, OH

G.Pinigio nuotr.

Autorių dėmesiu!

Prityrę bei pačias geriausias rekomendacijas turintys redaktoriai parengs Jūsų pateiktos knygos rankraštį spaudai - suredaguos, surinks kompiuteriu, suras tinkamą spaustuve.

Jums reikia išversti iš anglų kalbos į lietuvių arba atvirkščiai. Nedvejokite: mes tai padarysime greitai ir kokybiškai. Kreipkitės tel. 718-348-4709

HONGKONGAS ISTORIJOS SŪKURIUOSE

Henrikas Stasas

(Pabaiga)

Po pramoninės revoliucijos britams atsivėrė neribotos galimybės plėsti savo įtaką visoje Azijoje. Užmezgę prekybos ryšius su Kinija, jie iš ten vežėsi šilką, porcelianą ir jų taip mėgiamą arbatą. Kinija už šias prekes reikalavo mokėti tik brangiais metalais. Tada britai prikraudavo laivus sidabro lydinii ir vykdavo į Kiniją. Tačiau su tokia tvarka jie ilgai nesutiko, norėdami, kad ir kiniečiai iš jų ką nors pirktų. Britanija siūlė jiems įvairių savo gaminių, tačiau išdidusis Kinijos imperatorius Kvanlong į britų pasiūlymus gana arogantiškai atsakė: "Mes visko turime ir mums nieko nereikia. Užsienio gaminių aš visiškai nevertinu ir neturiu, kur jų panaudoti".

Po tokio nepalankaus atsakymo, britai pradėjo į laivus vietoje sidabro krauti opiumą ir gabenti į Kiniją. Tokia idėja pirmiausia kilo prekybininkui William Jardine, kuris 1820 metais pasiuntė pirmą siuntą – 4500 dėžių opiumo. O 1835 metais W. Jardine jau eksportavo 22 tūkst. dėžių. Vėliau jis Hongkonge įkūrė ir savo prekybos įstaigą. Tai buvo savotiško būdo, išdidus ir užsispyręs prekybininkas, kuris, kaip pasakojama, savo įstaigoje prieš rašomojo stalo laikę tik vieną kėdę, nes negalėjęs pakęsti, kad prieš jį sėdėtų "žemesnio rango" asmuo.

Opiumo prekyba Kinijoje taip išplito, kad kraštas tuoj pajuto jo žalą ekonominiame ir socialiniame gyvenime. Tada imperatorius pa-

skyrė specialų komisarą Lin Ze ksu kovoti su narkotikų plitimu. Šis opiumo platintojus sugrūdo į kalėjimą ir uždarė visas opiumo landynes. Be to, jis parašė laišką karalienei Viktorijai, kuriame išdėstė opiumo žalą kraštui: "Jūsų krašte naudoti opiumą griežtai draudžiama, tai kodėl Jūs leidžiate šiuos nuodus platinti kitame krašte? Argi negalite sutvarkyti savo spekuliantų ir jiems uždrausti vežti opiumą į Kiniją?"

Britai, žinoma, į tą laišką mažai reagavo. Vienas jų valdžios atstovas net pastebėjo, kad ne britų pareiga – rūpintis kiniečių morale. Tačiau imperatoriaus paskirtas opiumo komisaras ir toliau drastiškai kovojo su šiais nuodais. 1839 metais jis paskandino 20,000 britų atgabentų opiumo dėžių ir keletą britų pirklių nubaudė kalėjimu. Britai, įnirę dėl tokių komisaro veiksmų, tuojau į Kinijos vandenį pasiuntė dalį savo laivyno ir pagrasino karu. Kinijos imperatorius pajuto pavojų ir su britais derėtis paskyrė švelnesnį asmenį – turtuolį mandariną Kvišan. Derybose britai reikalavo, kad Kinija jiems paskirtų tam tikrą plotą žemės, kur jie galėtų įkurti savo prekybos įstaigas. Kvišan sutiko britams perleisti uolėtą 80 kv. mylių salą, kuri nuo Kouluno (angl. – Kowloon) atskirta tik siauru vandens ruožu. Tai buvo Hongkongas.

Tuo metu saloje labai vargingai gyveno apie 6000 kiniečių. Kinijos imperatorius už salos perleidimą bri-

tams labai užsirūstino ant Kvišan, pašalino jį iš pareigų ir nuteisė mirties bausme. Tiesa, vėliau ši bausmė buvo pakeista ištremimu į Amūro sritį.

Britai nepasitenkino tik Hongkongo sala. Jie reikalavo ir Kowloon pusiasalio. "Opiumo karas" vėl suliepsnojo ir 1842 metais pagal Nankino taikos sutartį Hongkongo sala britams buvo pripažinta visam laikui. 1860 metais pagal Pekino konvenciją ir Kowloon pusiasalis buvo pripažintas britams. 1898 metais Kinija britams užleido ir likusią Kowloon pusiasalio dalį, kuri buvo pavadinta Naujomis teritorijomis. Britai dar gavo ir 235 saleles. Tačiau pagal šią sutartį visos žemės britams buvo tik išnuomos 99 metams.

Britams perleistose žemėse daugumą gyventojų sudarė kiniečiai. Tarp britų ir vietinių žmonių buvo milžiniškas ekonominis ir socialinis skirtumas. Rasinė nepapykanta buvo nepaprastai stipri. Viena britų autorė, apsilankiusi Hongkonge, rašė: "Užtenka tik porą minučių pavaikščioti Hongkongo gatvėmis ir pamatai, kad europietis lazda arba skėčiu šeria per galvą kiniečiui". Nežiūrint to, į Hongkongą atvykdamo vis daugiau kiniečių, nes jie matė čia didesnę galimybę prasigyventi.

Sumažėjus opiumo paklausai, britai išplėtė prekybą kasdieniniais reikmenimis. 1890 metais kolonija pasiekė pirmąjį savo žydėjimo laikotarpį. Tik prasidėjus pirmajam pasauliniam karui Europoje Hongkongas vėl atsidūrė šešėlyje.

Rytuose stiprėjo Japonija. Grėsmė Hongkongui kilo ir iš Kinijos pusės. Pavojus grėsė ne tik Hongkongo ekonomikai, bet jo laisvei. Kai 1938 metais japonų imperatoriaus kariai užėmė Kantoną, britai pajuto tikrą pavojų savo kolonijai. W. Churchill tuoj nuskubėjo į Hongkongą ir uždegančia kalba bandė padrausinti ten esančius britų karius. "Pasaulio akys nukreiptos į jus. Imperijos garbė dabar – jūsų rankose", – kalbėjo Britanijos premjeras. Tačiau besiveržiančių japonų jau niekas nebegalėjo sustabdyti.

Hongkongas išgyveno sunkias okupacijos dienas. Japonai tūkstančius gyventojų ištremė, kankino ir žudė. Mieste siautė badas ir suirutė. Tik 1945 metais po japonų kapituliacijos gyvenimas grį-

Hong Kong

žo į normalias vėžes. Tačiau Hongkongas, kaip laisvasis uostas, prekyboje tada didelės pažangos nedarė. Todėl netrukus ten pradėta plėtoti pramonė. Per trumpą laiką iškilo virš 100,000 įvairiausių įmonių, kurios gamino viską, ko pasaulis reikalavo. Užrašas "Made in Hongkong" tapo geros kokybės ženklu ir Hongkongo gaminiai paplito pasaulyje. Hongkongas tapo bankų, pramonės ir prekybos centru Azijoje. Tada lyg išsipildė XII amžiaus kinų rašytojo Bei Ju šan pranašystė, jog jis regėjęs miestą, apšviestą nesuskaitoma daugybe žvaigždžių, o tūkstančiai laivų tame uoste raižė vandenį.

Tačiau po įvairių šio miesto sėkmių ir nesėkmių laikotarpių 1949 metais Hongkongas išgyveno kitą sukrėtimą. Kinijoje įsigalėjo Mao režimas. Daug Kinijos pramonininkų, turtuolių ir eilinių piliečių, pabėgusių nuo šio režimo, atsidūrė Hongkonge. Pabėgėlių skaičius

greitai viršijo vietinius. Mao, žinoma, galėjo išleisti dar daugiau kiniečių ir kartu su jais "eksportuoti" ir komunizmą. Britams tada kilo rimtas pavojus ir jie net sustiprino savo įgulas Hongkonge. Tačiau šį kartą jie negalėjo savo laivynu pagrasinti kaip opiumo karo metu. Jie su kiniais tarėsi ir padarė gana svarbias nuolaidas, siekdami išvengti kokio nors nesusipratimo. Hongkongas išvengė komunistinės revoliucijos ir vėl tapo pinigų gaminančia mašina. Nors britai buvo priversti padaryti jiems nepalankių nuolaidų 1984 metų konvencijoje, tačiau išsiderėjo iš Kinijos bent tiek, kad šie, perėmę Hongkongą, suteiktų jam specialaus administracinio regiono statusą. Tokia "autonomija" Kinija leis naudotis 50 metų. Tai, žinoma, priklausys nuo jų geros valios. Reikia tikėtis, kad Kinijos valdžia nežudys žąsies, dedančios auksinius kiaušinius.

Autoriaus nuotraukos

Hongkongo vaizdas iš uosto pusės

"DIRVOS" - "VILTIES"

GEGUŽINĖ

įvyks
sekmadienį, rugpjūčio 10 dieną

Vinco ir Liudos Apanių
sodyboje
8020 Mullberry Road
Chesterland, Ohio

Pradžia 1:00 valandą

Šilti pietūs, bufeto užkandžiai, gėrimai,
loterija, dainos

Pelnas skiriamas
"DIRVAI"

SUOMIJA IŠ ARTI

Rita Augienė

Beveik septynerius metus gyvendami Suomijoje, dažnai ją lygindavome su Lietuva, mintyse vis sugrįždami prie to paties klausimo – "Ar taip dabar atrodytų Lietuva, ar taip mes dabar gyventume, jeigu būtume išvenę to nelemtojo Ribentropo – Molotovo sandėrio?". Kitos valstybės, tinkamesnės tokiam palyginimui, nėra. Abi šalys skalauja ta pati Baltijos jūra, abi jas sieja skausmingas nedidelių tautų likimas (Suomijoje gyvena tik 5 milijonai gyventojų), abi turi ir tą patį rytinį kaimyną, kuris, prieš pusę amžiaus prieš vartą užėmęs Lietuvą, visos Suomijos apžiūti nevaliojo; nugvelbė tik rytinį jos pakraštį – Kareliją. Ir nesvarbu, ką bedarytum – gurkšnotum kavą Helsinkio intelektualų pamėgtoje Kaivopuisto parko kavinėje ant paties Baltijos kranto, važiuotum švariausiu pasaulyje Helsinkio metro (tur būt, kai kurie klivlendiečiai yra keliavę per ne mažiau švarų Helsinkio Vantosa oro uostą) ar lankytumės pas dantų gydytoją – vis atrodydavo, kad istorijos atsitiktinumų sukurta laiko mašina rodo mums Lietuvos tarybą: "Va, taip mes gyventume, štai tokia mūsų prarastoji galimybė". O kartais (nebūtume lietuviai!) nežinia iš kur atklydęs vidinis balsas ramindavo: "Ne taip mes gyventume, o net truputį geriau už suomius".

Kiekvieną kartą, sugrįžę po atostogų į Helsinkį, labai greitai pradėdavome laukti naujų atostogų, ilgėdavomės namų, tačiau perplaukę Baltiją, pervaziavę Estiją ir Latviją, pasijusdavome apnikti prieštaringų minčių ir jausmų: gera pamatyti artimuosius, smagu bendrauti su draugais, su visais lengva susikalbėti. Bet tuo pačiu metu norėjosi pabėgti nuo betvarkės ir absurdo į švartą, protingai sutvarkytą ir patogią gyventi Suomiją. Tai jauna valstybė, besiruošianti švęsti 80 nepriklausomybės metų, bet jos gyventojai gali džiaugtis vienu iš aukščiausių pragyvenimo lygiu pasaulyje, švartą gamta ir žmonių saugumu. Pati didžiausia šalies blogybė – niūrus oras ir pusę metų trunkanti žiema. Bet prie atšiauraus klimato vietiniai gyventojai yra prisitaikę ir, save guosdami, kartoja, kad nėra blogo oro, bet yra netinkami drabužiai. Todėl, nepaisydami šalčių ir vėjų, dauguma jų mėgsta žiemos sportą. Smagu būdavo stebėti vos pradėjusius vaikščioti vaikučius, kuriuos tėvai dar

vežimėliuose atveždavo į sporto aikšteles. Šie vaikai, apauti batais su pačiužomis ir gavę ledo ritulio lazdas, jau čiuožė. Ledo ritulio sportas – toks mėgiamas Suomijoje, kad 1995 metais, šalies rinktinėi laimėjus pergalę pasaulio pirmenybėse, šventė peraugo į vieningą suomių džiūgavimą, kuris man priminė "dainuojančią revoliuciją" – pirmuosius Sąjūdžio metus Lietuvoje.

Suomių istorija prasideda, nutirpus storiems ledynams, gaubusiems Šiaurės Europą. Jų protėviai lapiai buvo pirmieji gyventojai, kurie, besivaikydami meškas, elnius ir ieškodami žuvų, atsikraustė nuo Pavolgio į pietinę dabartinės Suomijos teritoriją ir apsigyveno prie Baltijos jūros. Vėliau, atsikėlus ugrofinių tautoms į Europą iš Uralo ir Altajaus, vienos jų gentys nukeliavo į pietus ir išsikūrė Vengrijoje, kitos – šiauriau, Estijoje. Suomių gentys priverstė lapius trauktis į šiaurę link poliarinio rato, kur jie ir šiandien gyvena (kai kurie iš jų tebėra klajokliai). Kartais jie pereina į Norvegiją ar Švediją, nes ten nėra saugomos sienos. Tikslus jų skaičius nėra žinomas, bet spėjama, kad pačioje Suomijoje gyvena apie 4000 lapių, dar vadinamų samiais. Nors jų ir suomių kalbos yra giminingos, tačiau ne tiek, kad galėtų susikalbėti.

Anksčiau lapiai gyveno jurtose, o dabar dauguma jų turi medinius, patogiai įrengtus šiltus namus, mokyklas, kuriose vaikai mokosi gimtąją samių kalbą. Didžiausias jų turtas – elniai, kuriuos jie gano, važinėdami motorinėmis rogėmis, kalbėdami vieni su kitais mobiliais telefonais. Apie pasiklydusius elnius jie tuoj pat praneša šeiminkui. Dabar laukinių, besibastančių elnių jau nebeliko: visi jie kam nors priklauso ir turi ausys atžymą. Elnių žymėjimas ir skerdimas yra didžiausios lapių šventės.

Šiaurės Suomiją mėgsta turistai iš viso pasaulio. Juos vilioja tundra, poliarinės dienos ir naktys, šiaurės pašvaistė. Gerai įrengtos slidinėjimo sporto bazės. Jėse gausu ir kitų malonumų. Pramogai siūloma pasivažinėti šunų traukiamomis rogėmis, o šalantieji kviečiami į tropikų baseinus su sausomis ir garų pirtimis (saunomis). Ledo rūmuose, statomuose kiekvienais metais ir gyvuojančiuose iki pavasario, vyksta koncertai, veikia restoranai, o rūmų bažnyčioje galima net susituokti. Į šiaurę atvykę

Suomija – miškų ir ežerų šalis. Ruokolahti vaizdas

vaikai ieško Kalėdų senelio, nes tiki, kad jis gyvena Laplandijoje. Taigi, Laplandija – pasakiškos žiemos ir stiprių išpūdžių kraštas.

6% šalies gyventojų yra švedai. Dauguma jų išsikūrė vakarinėje pakrantėje ir Alandų salyne – 17000 didesnių ir mažesnių salelių telkinyje. Kai kurios iš šių salų yra žalios ir patogios gyventi, tačiau yra ir tokių, kurių paviršius – vien dideli akmens luitai. Alandų salų gyventojai daugiausia verčiasi žvejyba. Dar 12 amžiuje, švedai, pradėję žygius į Suomiją, pirmiausia užėmė šias salas, o vėliau, skelbdami krikščionybę, statydami pilis ir bažnyčias, skverbėsi giliau į žemyną. Taip šešiams šimtmečiams Suomija tapo Švedijos karalystės provincija. Oficialioji kalba buvo švedų.

Dėl šių žemių varžėsi ir Rusija, kuri dažnai jas puldinėdavo. 1809 metais, nesulaukusi švedų pagalbos, Suomija pralaimėjo karą prieš Rusiją. Ją valdyti perėmė caras Aleksandras I. Tačiau naujoji okupacija buvo laisvesnė: Suomija tapo autonominė kunigaikštyste su savo konstitucinėmis teisėmis.

Tauta budo. Labai populiariu tapo filosofo Vilhelmo Snelmano posakis: "Mes nebesame daugiau švedai. Mes negalime tapti rusais. Mes turime būti suomiais". Pasinaudojęs bolševikų sukelta suirutė Rusijoje, Svinhuftvudo vadovaujamas senatas ir landtagas 1917 metų gruodžio 6 dieną paskelbė Suomiją nepriklausoma respublika.

Per II pasaulinį karą, kitaip dar vadinamą "Žiemos karu", Rusija vėl užpuolė Suomiją, tačiau vietiniai kariai parodė retą narsumą. Karo pradžioje teturėdami tik 40 tankų, jie sugebėjo išsilaikyti. Daug rusų kareivių nuo alkio ir šalčio žuvo Suomijos miškuose, o kiti buvo priversti atsitraukti. Nors ir sumokėju-

si dideles reparacijas Rusijai (300 mln.) dolerių), netekusi Karelijos žemių, Arktikos uosto, šalis išliko nepriklausoma.

Dabar Suomijoje yra dvi valstybinės kalbos: suomių ir švedų. Tuo ypač nepatenkinti moksleiviai ir studentai, bet jie piktinasi tylo mis arba dažnai pasakodami užgaulius anekdotus apie švedus, juokdamiesi iš jų tariamo kvailumo.

Po karo respublika pradėjo laikytis neutralumo politikos, nors naujos okupacijos baimė jų niekad neapleido. Suomijos įstojimas į Europos Sąjungą yra neatsiejamas nuo troškimo užtikrinti šalies saugumą ateityje.

Suomija yra vadinama 200 tūkstančių ežerų kraštu. 70% jos ploto sudaro miškai, kurie ten dar vadinami "ža-

liuaju auksu". Miškas yra pagrindinė pramonės žaliava, todėl medienos apdirbimas ir popieriaus gamyba yra vyraujančios gamybos šakos. Pagal laivų statybą ir telefonų ryšio priemones suomiai pirmauja pasaulyje. "Nokia" telefonai plačiai reklamuojami ir Lietuvoje, ir Amerikoje).

Devintajame dešimtmetyje Suomijoje prasidėjo smarki ekonominė krizė, kuriai reikšmės turėjo prekybinių santykių su Rusija susilpnėjimas. Bedarbystė apėmė 19 procentų darbingų asmenų. (Bus daugiau)

Nuoširdžiai užjaučiame šio straipsnio autorę Ritą AUGIENĘ dėl jos Motinos mirties
Redaktorius

TRISDEŠIMT PENKTASIS

"Dirvos" novelės konkursas skiriamas DVI PREMIJOS:

pirmoji – 500 dolerių,
antroji – 300 dolerių,

skiriamos iš

A.A. SIMO KAŠELIONIO

palikimo, kurį tvarko Korp! Neo-Lithuania

Tema: Autoriams suteikiama neribota teisė novelės temą, turinį ir pobūdį patiems pasirinkti.

Laikas: Paskutinė rankraščių įteikimo data 1997 metų rugsėjo 15 d. (pašto antspaudas).

Rankraščius siųsti šiuo adresu:

Dirva, Novelės konkursas,
P.O. Box 19191
Cleveland, Ohio 44119-0191

Konkurse kviečiame dalyvauti visus lietuvių rašytojus, gyvenančius Lietuvoje, JAV ar bet kuriame kitame krašte.

Paruošimas: Konkursui siunčiami rankraščiai būtinai privalo būti parašyti rašomąja mašinėle arba kompiuteriu ir pasirašyti slapyvardžiu. Tą patį slapyvardį užrašykite ant pridedamo užklijuoto vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Tik laimėjusio vokelis bus atidarytas.

Nepremijuoti rankraščiai grąžinami tik autoriams prašant, jų nurodytu adresu.

Žiuri paprasta balsų dauguma sprendžia, ką premijuoti.

STRIELBA IR ŠOBLĖ

Vladas Vijeikis

Dabar labai nemažai nervų sugadiname, rasdami daug svetimybų Lietuvos laikraščiuose. Gal jie rašo dėl "fanaberijos", o gal dėlto, kad atrodytų moksliškiau. Kas juos supras. Bet kada skaitai laikraštį iš savo gimtos žemės ir nesupranti, labai šiausia plaukus, kiek jų belikę. Perukai nesišiaušia.

Bet mūsų tėvai ir seneliai laikraštį vadino "gazieta", laikrodį – "dziegorium", išpažintį – "spaviedne" ir labai gerai vienas kitą suprato. Atvykę į Ameriką atrado "šiusius", "čikeną", "kitčeną". Ir dėl to Amerika nesugriuvo, o mūsų tautiečiai gerokai praturtėjo ir važiuodavo į "krajų" apsilankyti, auksinį dziegorių per pilvą pasikabinę. Ir niekas nedrumstė jų ramybės. Na, gal kartais apsimušdavo dėl bažnyčios. Bet tai buvo retai ir buvo laikoma patriotine pareiga.

Dabar labai pasikeitė. Jablonskis, Būga, Balčikonis ir kiti, kurie mokėjo geriau lietuviškai kalbėti, negu senoliai, nurodė, ką reikia sakyti ar nutylėti. Visi turėjome kalbėti suvalkietiskai. Ir jeigu išsižioju aukštaitiskai, kalbos žinovai suraukia nosis. Baisi

neteisybė aukštaičių, dzūkų, žemaičių, kapsų, zanavykų ir kitų padorių žmonių atžvilgiu. Dabar nežiūrint, iš kur tu būtum ir kas tave kalbos mokė, be kelių žodynų laikraščio nepaskaitysi.

Jeigu jau įsivėliau į kalbos klausimus, papasakosiu istoriją apie lažybas, kurias laimėjau. Taigi, buvo taip. Susiginčijau su vienu piliečiu dėl "šoblės" ir "strielbos": kuris iš tų padargų, kuriuos mūsų senoliai naudojo, kerta, o kuris šauna.

Mano oponentas (čia: ne lietuviškai, gal geriau: atoginčis) sakė, kad strielba kerta, o šoblė šauna. Čia labai aiškiai pasirodė, kad jis visai neklausė savo tėvėlių, nei senelių. Visi gerieji mūsų senovės pamokymai per vieną ausį įėjo, per kitą – išėjo. Tai tas "atoginčis" pralaimėjo. Norėčiau pamatyti jį kariaujant su šaunančia šoble ir su įkertančia strielba. Senoliai tris kartus apsivertė piliakalniuose.

Didesniam aiškumui turiau dar pridėti, kad strielba nešiojama ant pečių, o šoblė prisikabinama prie šono. Tad aišku, kad negali šauti iš šoblės, kuri prikabinta prie šono, ir negali kirsti, turėdamas padargą ant pečių.

Nors ne vienas man sakė, kad esu silpnas kalbos žinojime. Mat esu aukštaitis ir dar kaunietis, bet šiuo atveju lažybas laimėjau. Taigi išpėšiau naudoti iš mano kalbos žinojimo. Kad nesipiktintų kalbos grynumo šalininkai, turiu pridurti, kad aš žinau, jog strielbą reikia vadinti šautuvu, o šoblę – kardu.

Laiškai "Dirvai"

Nuoširdžiai dėkoju už paraginimą rimtai atsidėti savo atsiminimams ir kruopštų išspausdinimą tų ištraukų, kurias Jums patikėjau. Tai buvo didelė moralinė parama, o kartu ir derama pagarba mano vyro atminimui.

Kaip pastebėjote, lietuviškoji čionykštė spauda mano vyro gyvenimo liūdnamajai datai skyrė nedaug dėmesio, o ir tas dažniausia būdavo formalus. Toks kultūros faktų nutylėjimas šiandien nedaug ką užgauna. O man buvo skaudu, nes viskas liečia ne vieną asmenį. Kas tai – snobizmo apraiška ar nykus dvasinio pasaulio menkėjimas? Štai tokioje aplinkoje Jūsų leidinio pastangos aprėpti svarbiausius kultūrinio gyvenimo įvykius išsiskiria ne tik įžvalgumu, bet ir kilnumu.

Savo atsiminimus tęsiu toliau. Tai nelengva kelionė, nes didžioji jos dalis vingiuoja ne Tėvynėje, ir aš esu liu-

dininkė tos žmogiškosios dramos, kada egzilė ne tik išsekindavo jėgas, bet ir atimdavo paskutinę viltį – atsigulti amžino poilsio Lietuvos žemėje.

Duok, Dieve, Jums ištvermės asmeniniame gyvenime ir lietuvių puoselėjime. Tai ir yra visa mūsų laimė – ištvermė. Jūsų dėka sulaukiau daugelio atsiliepimų iš JAV ir kitur gyvenančių tautiečių. Tai mano likimo broliai ir seserys. Jų ištikimybė Tėvynei ir artimiesiems mane jaudina, palaiko ir padrąsina.

Alė Santvarienė

Labai džiaugiuosi "Dirvos" vedamaisiais, dr. J.Jasaičio straipsniais, ypač apie Lietuvą praeityje ir šiandien. Tie straipsniai parodo realų dabartinės Lietuvos gyvenimą. Dėkui jam. Tegyvuoja "Dirva"! Z.Juškevičienė

SPORTO ŽINIOS

JAUNUČIŲ KREPŠINIO PIRMENYBĖS

Edvardas Šulaitis
(Pabaiga. Pradžia - 25 nr.)

Pagrindinė žaidynių vieta buvo Stag gimnazija Palos Hills, IL. Šią gimnaziją yra baigęs tarptautinio garso sportininkas, dabar pasaulinės klasės ietininkas – mūsų Tomas Pukštys. Jo didelis portretas dar ir šiandien kabo šios gimnazijos koridoriuje.

Šeštadienio vakare šių žaidynių proga buvo šaunus jaunųjų sportininkų pasilinksminimas Pasaulio lietuvių centre. Ir čia klegėjo šimtai lietuviškojo jaunimo iš įvairių Kanados ir Amerikos miestų. Smagu, kad bent sporto ir pramogų salėse lietuviškasis jaunimas randa bendrą kalbą ir gali bendrauti su savaisiais. Jokia kita organizacija tuo negali pasigirti. Tad lietuvių visuomenė turėtų atkreipti didesnę dėmesį į lietuvišką sportuojantį jaunimą ir visais galimais būdais jam padėti!

Išvardijame šių pirmenybių laimėtojus atskirose grupėse. Berniukų B klasės finale susitiko Čikagos ASK

Mergaičių B klasės komanda

"Lituanica" ir Toronto "Aušra". Po dviejų pratėsimų laimėjo Kanados atstovai 66-58. Kovoje dėl trečios vietos Hamiltono "Kovas" nugalėjo bendravardžius iš Detroito 78-34.

Berniukų C klasėje pirmą vietą laimėjo "Lituanica", finale nugalėjusi Hamiltono "Kovą" 45-35. Trečią vietą iškovojo Cleveland "Žaibas", įveikęs "Aušrą" 59-51. Berniukų D klasės laimėtojai išsirikiavo taip: I – "Lituanica", II – Hamiltono "Kovas", III – Detroito "Kovas". Berniukų E klasės laimėtojai: I – Hamiltono "Kovas", II – Detroito "Kovas", III – Cleveland "Žaibas". Pačių mažiausiųjų – "molekulių" (čia komandos buvo mišrios –

mergaitės ir berniukai) dalyviai išsirikiavo taip: I – "Lituanica", II – Toronto "Vytis", III – Detroito "Kovas".

Vyresniųjų mergaičių – B klasėje laimėjo Hamiltono "Kovo" merginos, kurios finale apkūlė "Lituanicą" 52-24. Rungtynes dėl trečios vietos laimėjo "Aušra", pasiekė 32-22 įveikusi "Žaibą".

Mergaičių C klasėje komandos išsirikiavo taip: I – "Lituanica", II – "Žaibas", III – "Vytis". Mergaičių D klasėje žaidė tik dvi komandos – abi iš Kanados. Laimėjo "Vyties" mergaitės, abu kartus nugalėjusios Hamiltono "Kovą".

"DIRVAI" AUKOJO:

J.P.Nasvytis, Avon CT.....	100
ALTS Čikagos skyrius, IL.....	50
V.B.Miklius, St. Pete. FL.....	50
J.Gudėnas, Euclid, OH.....	35
Z.Korius, Santa Monica CA..	25
V.Koklys, Hacienda Hts. CA	25
L.Holop, Brunswick H., OH..	25
V.Apanius, Chesterland, OH.	20
K.Leknius, Sun City AZ.....	20
A.I. Tumas Simi Valley CA..	20
G.Diržys, Woodhaven NY....	15
A.Špakauskienė, Ft.Myer. FL	15
W.Jankaitis, Canada.....	15
E.R.Šilgalis, Euclid OH.....	15
J.Mikonis, Richmond H. OH	15
V.Memėnas, Bloomfld H. MI	15
K.Milkovaitis, Yorba L. CA	15
K.Grigas, Salinas CA.....	15
A.Stungys, Kirtland OH.....	10
L.Nagevičius, Parma OH.....	10
B.Juodelis, Willowbrook IL..	10
K.Dabrila, Chicago IL.....	10
J.Povilaitis, Omaha NE.....	10
L.Stungevičius, Canada.....	10
E.Norkus Waterbury, CT.....	10
"Taupa" Boston MA.....	10
J.Ramaneuskas, Metuchen NJ	5
J.Kasiulaitis, Hollywood FL....	5
J.Žvynys, Winnetka IL.....	5
B.Gedvilienė, Willowick OH..	5
N.Puškorius, Newbury OH.....	5
Br.Valiukėnas, Dearb. H. MI	5
M.Ražutis, Springfield IL.....	5
S.Škėma, Canada.....	2

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

KVIEČIAME Į LIETUVIŲ KULTŪROS DARŽELIŲ POBŪVĮ (liepos 19 d. 5 v.v.)

Coeli Ingold

Dainininkė Coeli Ingold – 1997 metų Lietuvių kultūros darželių pobūvio programos atlikėja

ŽANI ZENTINŠ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

Ramios tavo
darbščių rankos,
Tyli tavo miela širdis –

Gegužės 13 d. Toronte mirė žinomas latvių veikėjas, žurnalistas ir nuoširdus lietuvių bičiulis Žanis Zentins.

Jis gimė 1907 m. liepos 17 d. Liepojoje. Gyveno ir mokėsi Rygoje, Latvijos universitete studijavo ekonomiką, dirbo Rygos miesto savivaldybėje. Baigęs dainavimo studiją Rygoje, dainavo radijose ir lietuvių renginiuose. Neatskiriamai jo gyvenimo dalimi buvo sportas – krepšinis bei tinklinis. Ž. Zentins priklausė sporto klubui "Latvijas vanagi".

Jis vedė Rygos lietuvaite – sportininkę Valeriją Di-

džiulytę, kurios vadovaujama Rygos moterų tinklinio komanda laimėjo sidabro medalių Lietuvos olimpiadoje Kaune.

Sovietams okupavus Latviją, Zentinių šeima pasitraukė į Vokietiją, apsigyveno Kassel pabėgėlių stovykloje. Čia Žanis Zentins greitai įsijungė į visuomeninę veiklą. Po kurio laiko Žanis su Valerija ir sūnumi Jonu emigravo į Kanadą. Toronte baigęs specialius kursus, gavo darbą YMCA. Šiame mieste prasidėjo jo intensyvi visuomeninė veikla. Trumpame aprašyme neįmanoma suminėti visų organizacijų, kuriose jis dalyvavo. Verta paminėti, kad jo iniciatyva Kanadoje buvo įsteigta Pabaltijo sporto federacija, vasaros jaunimo stovykla "Sidrabėnė". Žanis Zentins – žurnalistas, lietuvių spauda mirga jo rašiniais bei recenzijomis. Latvių laikraštyje "Laiks" skaitėme platų Žano Zentins straipsnį apie M.K. Čiurlionį, parengtą jo 120-jų gimimo metinių proga. Žanis Zentins gerai kalbėjo lietuviškai, todėl neturėjo sunkumų, naudodamasis lietuvių spauda. Zentiniai prenumeruoja ir remia "Dirvą".

Žanis Zentins dalyvavo

ir muzikinėje kūryboje. Jis – lyrinis tenoras, įdainavęs į plokštelę lietuvių kompozitorių dainas ir operų arijas.

Gegužės 16 d. į laidotuvių namus susirinko velionio draugai, kolegos bei pažįstami, norėdami atsisveikinti su Amžinybėn iškeliavusiu lietuvių patriotu. Religinei ceremonijai vadovavo kun. Ivars Gaide. Urna buvo papuošta raudonomis rožėmis, Žano portretas apšviestas baltomis žvakėmis. Vargonams palydinti buvo giedama "Viešpatie, koks gražus pasaulis". Organizacijų atstovai atsisveikindami prisiminė šį nusielpnįsi, tolerantišką asmenį su didele pagarba. Visa tai paliko didingą įspūdį.

Po atsisveikinimo šeima pakvietė susirinkusius į Latvių centrą, į gedulo vaišes. Čia buvo pasidalinta nerūpestingos jaunystės prisiminimais, išlikusiais bendraujant su Žanu Zentins. Šeimos vardu sūnus Jonas padėjo visiems, kurie taip pagarbiai prisiminė jo tėvą.

Liūdesyje liko žmona Valerija, sūnus Jonas, marti Valerija bei anūakai – Lara ir Tyler. Išsikis ramybėje, mielas Žani. Tave priglaudė sveitinga Kanados žemelė.

Bronė Miklienė

NETEKOME ŽYMAUS LIETUVOS VYČIŲ VEIKĖJO

Vincent B. Boris, buvęs ilgametis Amerikos Lietuvių tarybos atstovas Vašingtone, mirė nuo širdies smūgio gegužės 22 d. Šis žymus Lietuvos Vyčių veikėjas nuo 1990 m. iki mirties buvo direktorių tarybos narys Jungtiniame Amerikos Baltiečių Komite (JBANC), kuriame lietuvius atstovauja

ALTa. Pastaruoju metu jis buvo ALTos atstovas, talkinavęs Algii Rimui.

Vincas Boris – trečiosios kartos Amerikos lietuvis. Anot ALTos centro valdybos pirmininko, prof. dr. Jono Račkausko, "Vincas buvo visa širdimi atsidavęs visuomeniniam darbui Lietuvos labui, įrėžęs gilią vagą patriotinėje veikloje, ypač Lietuvos Vyčių pastangose teigiamai paveikti JAV valdžią, spaudą ir visuomenę. Jo patirties ir gilaus reikalų supratimo pasigęs ne tik ALTa, bet ir jo bendradarbiai estai ir latviai." V. Boris nuo 1990 iki 1996

metų vadovavo Lietuvos Vyčių "Lithuanian Affairs" komitetui, kuris skatino šios reikšmingos ir veiklios organizacijos narių visame krašte daroma įtaką valdžios sluoksniams.

Vincas gimė 1931 m. gegužės 21 d. Jis užaugo lietuviškoje Šventojo Antano parapijoje Detroite. 1958 m. baigė Wayne valstybinį universitetą po keturių metų tarnybos JAV Karo Aviacijoje. Ten pradėtą elektroninio saugumo srities specializaciją jis tęsė ir civilinėje tarnyboje. Jis išėjo į pensiją 1986 metais.

Arza

"LIETUVOS AIDAS", Vilniuje leidžiamas patriotinės minties dienraštis, geriausiai informuoja apie Lietuvą. Prenumerata oro paštu metams – \$130 pusei metų – \$70 JAV.

Prenumeratą priima: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Willowbrook, IL 60514. Tel. (630) 986-1613

PRANEŠIMAS

"Dirvos" 24-ajame numeryje išspausdintą straipsnį "Gamtosaugininkas Valdas Adamkus" atsiuntė US Environmental Protection Agency (dok. Nr. 97-OPA128). Dėl visų skaitytojams iškilusių klausimų prašome kreiptis į Phillippa Cannon tel. (312) 353-6218. Redaktorius

Tauriam lietuviui, Lietuvos kariuomenės kapitonui, mūsų skyriaus buvusiam pirmininkui

A. † A.

ADOLFUI ŠVAŽUI

mirus, jo žmonai ELENAI, dukrai ALVYDAI ŽARDINSKIENEI bei kitiems artimiesiems reiškiamo užuojautą ir dalinamės netekties skausmu

ALTS Čikagos skyrius

PIRMAS PAVASARIS BE TAVĖS

Karilės Baltrušaitytės eilėraštis,
skirtas Danetai Railienei

Nors saulės šilumoj pamažu atsigauanu,
Kai galvą svaigina žiedų kvapai,
Ir nors paukščiai gieda, jie mane tik gaudina.
Kas man iš to viso?... Tylūs, nykūs namai.

Kas man iš to viso, kai širdis aptirpus?
Kai ašaros sūrios byra dar vis?
Kai užsimerkus matau vis Tavo tolstantį žvilgsnį?
Kai prisimenu – jautėm – kad artėja mirtis...

O dabar ar žinai Tu, kaip Tavęs aš ilgiuosi?
Ar matai mano skausmo beribes gelmes?
Ar jauti, kaip tikiu aš po šia kylančią saule,
Kad visagalintis Viešpats mus vėlei suves...?

PADĖKA

Po mano vyro BRONIO RAILOS sunkios ligos ir mirties (1997 m. balandžio 13 d.) iš losandžieliečių, iš visos Amerikos, Lietuvos ir plačiajame pasauly išsklidusių priverstinių išeivių: giminių, mūsų draugų, jo kolegų – rašto brolių ir jo knygų skaitytojų esu gavusi man ir šeimai daug užuojautos laiškų, telegramų, gėlių, šv. Mišių ir pavienių maldų, taip pat, gerų žodžių per spaudą. Visa tai mane jaudino, ir guodė, ramino ir suteikė stiprybės bei vilties.

Visiems esu nepaprastai dėkinga. Negalėdama kiekvieno asmeniškai pasiekti, šiais žodžiais iš visos širdies dėkoju broliams Lietuvoje ir mūsų bendro likimo lietuviams plačiame pasaulyje.

Daneta Railienė

Žymiajam lietuvių žurnalistui

A. † A.

BRONIUI RAILAI

mirus, reiškiamo gilią užuojautą Velionio žmonai DANETAI, dukroms NERINGAI IR UNDINEI bei kitiems giminėms ir artimiesiems. B.Railos atminimas aukso raidėmis liks įrašytas lietuvių kultūros istorijoje

Los Angeles Lietuvių
Tautinių namų valdyba

A. † A.

SOFIJAI ŽATKUVIENEI

mirus, reiškiamo gilią užuojautą AMBROZIEJUI ŽATKUI, dukrai LORETAI bei kitiems artimiesiems ir kartu liūdime. Tegu mūsų paguodos žodžiai sumažina netekties skausmą

Los Angeles Lietuvių
Tautinių namų valdyba

Ištikimam tautinės minties puoselėtojui

A. † A.

BRUNO GEDIMINUI

mirus, žmonai JOZEFINAI ir kitiems giminėms bei artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą ir kartu liūdime, dalindamiesi netekties skausmu

Los Angeles Lietuvių
Tautinių namų valdyba

RENGINIŲ KALENDORIUS

• LIEPOS 19 d. 5:00 v.v. – Lietuvių kultūrinių darželių vakaronė Gwinn Estate
• LIEPOS 20 d. 11:30 ryto – šv. Jurgio parapijos gegužinė šv. Jurgio parapijos sodyboje
• RUGPJŪČIO 10 d., sekmdienį, – "DIRVOS" ir "VILTIES" draugijos gegužinė Liudos ir Vinco Apanių sodyboje. Pradžią – 1:00 val. p.p.
• RUGPJŪČIO 17 d., sekmdienį, 12-tą val. p.p., LKVS-gos "Ramovė" Cleveland skyrius ir LŠS-gos Išeivijoje "Žalgirio" šaulių kuopos gegužinė prie ežero, Beachland parke, 17815 Canterbury Rd. Cleveland, OH
• RUGSĖJO 21 d., "Židinio" vyresnių skaučių renginys
• SPALIO 4 d. Cleveland, OH Baltiečių komitetas rengia baltiečių draugystės vakarą Lietuvių namuose
• SPALIO 18 d. – Dievo Motinos parapijos salėje įvyks koncertas dienraščiai "Draugas" paremti. Ruošia JAV LB Cleveland, OH apylinkės valdyba. Dalyvaus solistai Aušra Cicėnaitė (sopranas) ir Vaidas Vyš-

niauskas (tenoras) bei akomponiatorė Eugenija Kuprytė
• SPALIO 18–19 d. – nemokami skiepai nuo gripo. Rengia šv. Jurgio parapijos taryba
• SPALIO 25 d. "Dainavos" stovyklos 40 metų sukakties koncertas
• LAPKRIČIO 15-16 d.d. – Dievo Motinos parapijos salėje įvyks pirmosios lietuviškos knygos – Martyno Mažvydo "Katekizmo" sukakties minėjimas. Šventę ruošia JAV LB Cleveland, OH apylinkės valdyba
• LAPKRIČIO 16 d. nuo 11:30 iki 3:30 v.p.p. – šv. Jurgio parapijos Rudens festivalis
• LAPKRIČIO 22 d., šeštadienį, Lietuvių namuose Lietuvių Karių Veteranų sąjungos "Ramovė" Cleveland, OH skyriaus valdybos nariai rengia Lietuvos Kariuomenės dienos minėjimą
• GRUODŽIO 20, 21 d. – šv. Jurgio parapijos Kalėdinių kepinų pardavimas
• GRUODŽIO 24 d. 9:30 v.v. – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje

VASAROS KONCERTAI

Liepos 19 d. 7:00 v.v. Beethoven Marathon – dvigubo ilgumo koncertas su Choral Fantasy, Piano Concerto No.4, Symphonies Nos. 5&6 ir Piano Fantasy in G.

Liepos 20 d. 7:30 v.v. Music From The Ballet – Baletų kūriniai: Bach-Walton, Falla, Tchaikovsky, Copland ir Offenbach.

Liepos 25 d. 8:30 v.v. Brahms Violin Concerto – Smuiko koncertas.

Liepos 26 d. 8:30 v.v. Romeo and Juliet: Prokofiev, Diamond, Berlioz, Delius, Bernstein ir Čaikovskio kūriniai perduodantieji Shakespeare klasikinę tragediją.

Liepos 27 d. 7:30 v.v. Rapsody In Blue. Brahms, Mendelssohn, Carpenter ir Geršvino kūriniai.

Rugpjūčio 1 d. 8:30 v.v. Čaikovskio 4-oji simfonija, Borodino, Chačiaturiano ir Čaikovskio kūriniai.

Gerardas JUŠKĖNAS

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service
481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts, Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm

Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200 th St.

Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

**EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE**

passports • visas • prepaid tickets

**SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS**

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

ATLANTA IMPORT EXPORT

JŪSŲ PASLAUGOMS CLEVELAND'E MŪSŲ ATSTOVAS:

LITMA IMPORT EXPORT
639 EAST 185 STREET
CLEVELAND OH 44119
216-481-0011

SIUNČIAME SIUNTINIUS LAIVU
LABAI SKUBIEMS SIUNTINIAMS - ORO CARGO
AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO SIUNTINIAI

JŪSŲ SIUNTINIUS PRISTATYSIME Į NAMUS
BET KURIOJE LIETUVOS, LATVIJOS, ESTIJOS,
BALTARUSIJOS VIETOJE, O TAIP PAT MASKVOJE,
PATERBURGE IR KALININGRADO SR.

ATLANTA IMPORT EXPORT
(312) 434-2121 arba (800) 775-7363

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

TAUPA Lithuanian Credit Union Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 **481-6677**

Paskolos namų remontui nuo 7%

Dėl smulkesnės informacijos skambinkit TAUPAI

Prieš perkant naują mašiną – pasiteiraukite TAUPOJE
Naujom mašinom – nuo 7.0% Naudotom mašinom – nuo 8.5%

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. – 4:00p.p.

penktadienį ----- 9:00v.r. – 6:00p.p.

šeštadienį ----- 9:00v.r. – 12:00p.p.

sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. – 12:00p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

Startec Skelbia:
Sutaupysite
skambindami
į tolimus
kraštus!

79¢

už minutę

kalbant su

Lietuva

24 val į dieną,
7 dienas per savaitę

Tie kraštai taip
toli, kaip toli
jūsų telefonas!

FREEDOM PLAN

Australija	42¢
Kanada	19¢
Vokietija	34¢
Anglija	29¢
JAV	as low as 13¢

*Nėra specialių mokesčių
Nėra suvaržymų
Nereikia pakeisti "Long Distance Company"*

1-800-483-5420

Pirmd. - penktđ. 9v.r. - 8 v.v.,
šeštđ. - sekmd. 9 v.r. - 5 v.v. EST

STARTEC
The Star of Long Distance Savings